

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΥΔΑΤΩΝ

3^ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου

Μη Τεχνική Περίληψη

20.07.2023

«Παροχή Υπηρεσιών για εκπόνηση του 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού Κύπρου και παρακολούθηση εφαρμογής του Προγράμματος Μέτρων, στα πλαίσια εφαρμογής της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ»

TAY 2/2022

Κοινοπραξία: • ECOS Μελετητική Α.Ε. • ENM Α.Ε. • LEVER Α.Ε.

Ημερομηνία: 20.07.2023

Έκδοση: 1

Περιγραφή: Προσχέδιο

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ	1
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2
2. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ – ΣΤΟΧΟΙ – ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΛΛΑ ΣΧΕΔΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	6
3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΝΕΟΥ ΣΔΛΑΠ	10
4. ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ.....	28
5. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	31
6. ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	48
7. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ, ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ - ΣΧΕΔΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ	59
8. ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΜΠΕ	64

ΣΥΝΤΟΜΕΥΣΕΙΣ

ΑΑ	Αναθέτουσα Αρχή
ΑΑΑ	Άδειες Απόρριψης Αποβλήτων
ΑΔ	Άξονας Δράσης
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΖΠ	Άμεση Ζώνη Προστασίας
ΑΗΚ	Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου
ΑΗΗΣ	Απόβλητα από Ηλεκτρικές και Ηλεκτρονικές Συσκευές
ΑΚΚΕ	Απόβλητα κτιριακών Κατασκευών, Κατεδαφίσεων, Εκκαφών και υλικά οδοποιίας
ΑΟΖ	Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη
ΑΠ	Άξονας Προτεραιότητας
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΑΣΑΟ	Αειφόρων Συστημάτων Αστικής Αποχέτευσης Όμβριων
ΒΑ	Βιο-Απόβλητα
ΒΠΣ	Βιολογικά Ποιοτικά Στοιχεία
ΔΕΔ-Μ	Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών
ΔΜΕ	Δείκτης Μείωσης Έκθεσης
ΔΣΑ	Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων
ΔσΠ	Διαλογή στην Πηγή
Ε&Κ	Έρευνα και Καινοτομία
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΕΕΑ	Εγκαταστάσεις Εξορυκτικών Αποβλήτων
ΕΕΛ	Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων
ΕΖΠ	Ευρύτερη Ζώνη Προστασίας
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΚ	Ευρωπαϊκός Κανονισμός
ΕΜΠ	Εθνικό Μεταρρυθμιστικό Πρόγραμμα
ΕΞΕ	Εξοικονόμηση Ενέργειας
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΠΑΔΑ	Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων
ΕΣΑΑ	Εθνική Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη
ΕΤΑ	Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή
ΕΧΒ	Ελληνικές Χημικές Βιομηχανίες
ΖΕΠ	Ζώνη Ειδικής Προστασίας
ΙΠ	Ισοδύναμος Πληθυσμός
ΙΤΥΣ	Ιδιαίτερος Τροποποιημένα Υδατικά Συστήματα
ΚΑΛΠ	Κοινή Αλιευτική Πολιτική
ΚΑΠ	Κοινή Αγροτική Πολιτική
ΚΑΠΗ	Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων
ΚΔΑΥ	Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών
ΚΔΠ	Κανονιστική Διοικητική Πράξη
ΚΔΠΛ	Κυπριακό Διυλιστήριο Πετρελαίου Λάρνακας
ΚΕΤΑΠ	Κυπριακή Εταιρία Αποθήκευσης Πετρελαιοειδών
ΚΖΠ	Κοντινή Ζώνη Προστασίας
ΚΟΓΠ	Κώδικας Ορθής Γεωργικής Πρακτικής
ΚΠΑ	Κλάδος Ποιότητας του Αέρα
ΚΥΕ	Κυβερνητικό Υδατικό Έργο
ΛΔΚ	ΛΔΚ Σύμβουλοι Τεχνικών και Αναπτυξιακών Έργων Α.Ε.
ΜΕΒΑ	Μονάδα Επεξεργασίας Βιομηχανικών Αποβλήτων
ΜΚΣ	Μεμονωμένα Κατάλληλα Συστήματα
ΟΕΔΑ	Ολοκληρωμένη Εγκατάσταση Διαχείρισης Απορριμμάτων
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΠΘΣ	Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική
ΟΠΥ	Οδηγία Πλαίσιο Υδάτων
ΟΤΚΖ	Οχήματα στο Τέλος Κύκλου Ζωής
ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΠΔΣ	Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας
ΠΖΠ	Παρόχθια Ζώνη Προστασίας
ΠΛΑΠ	Περιοχή Λεκάνης Απορροής Ποταμού
ΠΟΕ	Πτητικές Οργανικές Ενώσεις
ΠΣ	Περιβαλλοντικοί Στόχοι

ΠΤ	Περιβαλλοντικοί Τομείς
ΡΑΕΚ	Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου
ΣΑΦ	Σχέδιο Αφαλατώσεων
ΣΒΚ	Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο
ΣΑ	Στερεά Απόβλητα
ΣΔ	Σχέδιο Διαχείρισης
ΣΔΚΠ	Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας
ΣΔΛΑΠ	Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού
ΣΕΣ	Στρατηγικός Εθνικός Σχεδιασμός
ΣΠΕ	Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση
ΣΠΜ	Στρατηγική Περιβαλλοντική Μελέτη
ΣΥΥ	Συστήματα Υπογείων Υδάτων
ΤΑΘΕ	Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών
ΤΑΥ	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων
ΤΕΕ	Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας
ΤΚΣ	Τόπος Κοινοτικής Σημασίας
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας
ΤΣ	Ταμείο Συνοχής
ΤΣ	Τοπικό Σχέδιο
ΤΥΣ	Τεχνητά Υδάτινα Σώματα
ΥΓΑΑ&Π	Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος
ΥΔ	Υδατικό Διαμέρισμα
ΥΣ	Υδάτινο Σώμα
ΥΥΣ	Υπόγεια Υδάτινα Σώματα
ΧΑΔΑ	Χώρος Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων
ΧΥΤΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων
ΧΥΤΥ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων
BOD	Biological Oxygen Demand
COD	Chemical Oxygen Demand
ECOS	ECOS Μελετητική Α.Ε.
IPPC	Integrated Pollution Prevention Control
IUCN	International Union for Conservation of Nature
LED	Light Emitting Diode

MARPOL	Marine Pollution
NECD	National Emissions Ceilings Directive
PCBs	Polychlorinated Biphenyls
SCI	Sites of Community Importance
SPA	Special Protection Area
VOCs	Volatile Organic Compounds
UNESCO	United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization
UNEP	United Nations Environment Programme
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Σκοπός της μη τεχνικής περίληψης, είναι να καταστήσει τα καίρια θέματα και πορίσματα της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικής εκτίμησης προσβάσιμα και εύληπτα στο ευρύ κοινό καθώς και στους φορείς λήψης αποφάσεων. Η περίληψη μπορεί να αποτελεί μέρος της μελέτης, μπορεί όμως επίσης να διατίθεται σε ξεχωριστό τεύχος, όπως το παρόν, προκειμένου να διευκολύνεται η ευρύτερη διάχυση.

Το παρόν τεύχος, περιλαμβάνει τη μη τεχνική περίληψη των πληροφοριών που συλλέχθηκαν στο πλαίσιο της ΣΜΠΕ αλλά και των αποτελεσμάτων και πορισμάτων της.

Η μη τεχνική περίληψη είναι διαθέσιμη στο παρόν, ανεξάρτητο του κυρίως σώματος της ΣΜΠΕ, τεύχος.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στον κεφάλαιο 1 της ΣΜΠΕ για το 3^ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΣΔΛΑΠ) Κύπρου αναφέρονται τα σχετικά συμβατικά στοιχεία. Συγκεκριμένα, η σύμβαση που αφορά στο έργο «Παροχή Υπηρεσιών για εκπόνηση του 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού Κύπρου και παρακολούθηση εφαρμογής του Προγράμματος Μέτρων, στα πλαίσια εφαρμογής της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ», ανατέθηκε από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος μετά από τον ανοικτό διαγωνισμό ΤΑΥ 2/2022 στην Κοινοπραξία ECOS Μελετητική Α.Ε., ENM Α.Ε., & LEVER Α.Ε.

Η σχετική Σύμβαση υπεγράφη την 19.07.2022 στην Κύπρο. Η ημερομηνία αυτή είναι και η συμβατική ημερομηνία έναρξης των εργασιών.

Η παραπάνω σύμβαση συνοδεύεται από:

- τους Γενικούς Όρους
- τους Ειδικούς Όρους, και
- τους Όρους Εντολής (προδιαγραφές)

1.1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Το Αντικείμενο της Σύμβασης περιλαμβάνει τις ακόλουθες δραστηριότητες:

- **Δραστηριότητα 1:** Επισκόπηση των διαθέσιμων προπαρασκευαστικών εργασιών και συμπλήρωση των απαιτούμενων στοιχείων, όπου απαιτείται και ειδικότερα στη συμπλήρωση των στοιχείων του Άρθρου 5 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.
- **Δραστηριότητα 2:** Οικονομική Ανάλυση Χρήσεων Ύδατος.
- **Δραστηριότητα 3:** Αφορά σε εργασίες αναφορικά με την τιμολόγηση και την ανάκτηση του κόστους των Υπηρεσιών Ύδατος
- **Δραστηριότητα 4:** Αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης της Ξηρασίας
- **Δραστηριότητα 5:** Ετοιμασία του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ
- **Δραστηριότητα 6:** Ετοιμασία Προγράμματος Μέτρων στο πλαίσιο του οποίου
- **Δραστηριότητα 7:** Ετοιμασία Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)
- **Δραστηριότητα 8:** Δημόσια Διαβούλευση του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ
- **Δραστηριότητα 9:** Ετοιμασία Ψηφιακών δεδομένων/αποτελεσμάτων τους για την υποβολή τους στην ΕΕ.
- **Δραστηριότητα 10:** Παρακολούθηση εφαρμογής του Προγράμματος Μέτρων και ετοιμασία και υποβολή της Ενδιάμεσης Έκθεσης Προόδου Εφαρμογής του ΠΜ στην ΕΕ.

1.2. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ (ΣΠΕ)

Έννοια της ΣΠΕ

Η έννοια της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης κατά τη φάση του προγραμματισμού (κατάρτιση σχεδίων – προγραμμάτων, οργανωμένων συνόλων έργων, δραστηριοτήτων και παρεμβάσεων), προέκυψε καθώς διαπιστώθηκε ότι η εκτίμηση και η προσπάθεια εξάλειψης ή περιορισμού των επιπτώσεων σε επίπεδο έργων και δραστηριοτήτων, δεν ήταν πάντοτε δυνατόν να εκπληρώσουν τους σκοπούς της δηλαδή να προστατεύσουν επιτυχώς το περιβάλλον. Για να καταστεί αποτελεσματική η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από ορισμένα σχέδια και προγράμματα, θα πρέπει να πραγματοποιείται στο επίπεδο εκείνο που έπεται της διατύπωσης των κεντρικών κατευθύνσεων και στόχων και προηγείται των επιπέδων εξειδίκευσης και εφαρμογής.

Οδηγία 2001/42/ΕΚ & Ενσωμάτωση στην Κυπριακή νομοθεσία (Νόμος Αρ. 102(Ι)/2005)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε τη διαδικασία της ΣΠΕ, εφαρμόζοντας στην πράξη τις, διατυπωμένες σε επίπεδο πολιτικής, δεσμεύσεις για υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 2001 (Επ. Εφ. L 197/21.7.2001 σ. 30–37).

Συνοπτικά, η Οδηγία 2001/42/ΕΚ («Οδηγία ΣΠΕ» εφεξής), θέτει ένα διπλό στόχο:

- α. Την υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος και
- β. Την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών θεωρήσεων στην προετοιμασία και υιοθέτηση σχεδίων και προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης.

Τα τέσσερα επίπεδα της διαδικασίας ΣΠΕ που προβλέπονται στην Οδηγία είναι:

1. Η διερεύνηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, μέσω μιας επιστημονικής μελέτης εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από το προτεινόμενο σχέδιο ή πρόγραμμα,
2. Η διαβούλευση με τους πολίτες και τα όμορα κράτη – μέλη,
3. Η ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της περιβαλλοντικής διερεύνησης και διαβούλευσης στην προς έγκριση μορφή του σχεδίου ή προγράμματος,
4. Η παρακολούθηση των μελλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος.

Η Οδηγία έχει μεταφερθεί στο Κυπριακό Δίκαιο με τον περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και/ή Προγράμματα Νόμο (Αρ. 102(Ι)/2005), ο οποίος έχει δημοσιευτεί στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 29.7.2005. Η παρούσα

Στρατηγική Περιβαλλοντική Μελέτη (ΣΠΜ) περιλαμβάνει όλες τις πληροφορίες, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στον προαναφερόμενο Νόμο.

1.3. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (ΣΔ)

Οδηγία Πλαίσιο περί Υδάτων (ΟΠΥ – 2000/60/ΕΚ)

Η Οδηγία περί Υδάτων (ΟΠΥ) 2000/60/ΕΚ απαιτεί την λήψη κατάλληλων μέτρων για την προώθηση της αειφορικής χρήσης του νερού, καθώς και για την προστασία ή και την βελτίωση της κατάστασης των επιφανειακών (ποτάμιων, λιμναίων και παράκτιων) και των υπογείων υδάτων και θεσπίζει ένα πλαίσιο για την προστασία τους, το οποίο:

- ✓ Αποτρέπει την περαιτέρω επιδείνωση, προστατεύει και ενισχύει την κατάσταση των υδάτινων πόρων.
- ✓ Προωθεί τη βιώσιμη χρήση ύδατος βασισμένη στη μακροπρόθεσμη προστασία των διαθέσιμων υδάτινων πόρων.
- ✓ Στοιχεί στην ενίσχυση της προστασίας και της βελτίωσης του υδάτινου περιβάλλοντος μέσω συγκεκριμένων μέτρων για την προοδευτική μείωση των εκπομπών, απορρίψεων και διαρροών Ουσιών Προτεραιότητας και την παύση ή τη σταδιακή εξάλειψη των εκπομπών, απορρίψεων και διαρροών των Επικίνδυνων Ουσιών Προτεραιότητας.
- ✓ Εξασφαλίζει την προοδευτική μείωση της ρύπανσης των υπόγειων νερών και αποτρέπει την περαιτέρω ρύπανσή τους, και
- ✓ Συμβάλλει στην αντιμετώπιση των αποτελεσμάτων των πλημμυρών και των ξηρασιών.

Σύμφωνα με τις πρόνοιες της Οδηγίας απαιτείται η κατάρτιση ενός Σχεδίου Διαχείρισης των Υδάτων σε επίπεδο περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού. Μία λεκάνη απορροής ποταμού είναι συνήθως μία γεωγραφική περιοχή από την οποία συγκεντρώνεται το σύνολο της απορροής μέσω διαδοχικών ρευμάτων, ποταμών και πιθανώς λιμνών και παροχετεύεται στη θάλασσα με ενιαίο στόμιο ποταμού, εκβολές ή δέλτα. Μπορεί μικρές λεκάνες απορροής να ομαδοποιηθούν για να δημιουργήσουν μία Περιοχή Λεκάνης Απορροής Ποταμού. Η Κύπρος αποτελεί μία τέτοια περίπτωση και **το Σχέδιο Διαχείρισης υλοποιείται για την Περιοχή Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου.**

Εφαρμογή της ΟΠΥ στην Κύπρο

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει μεταφέρει πλήρως την ΟΠΥ στην Εθνική Νομοθεσία με τον «Περί Προστασίας και Διαχείρισης των Υδάτων Νόμο του 2004» (Ν13(Ι)/2004). Ο Νόμος έχει εγκριθεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 5 Φεβρουαρίου 2004 και έχει δημοσιευθεί

στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 20 Φεβρουαρίου 2004 (No.3812, σελίδες 85, 1(1)-180, 1(1)), με ισχύ από τις 22 Δεκεμβρίου 2003.

Το Σχέδιο Διαχείρισης αποτελεί ένα στρατηγικό κείμενο στο οποίο καθορίζονται οι στόχοι για την κατάσταση των υδάτων σε επίπεδο Περιοχής Λεκάνης Απορροής Ποταμού και τα απαραίτητα μέτρα και δράσεις που προγραμματίζονται για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Οι βασικές λειτουργίες του ΣΔΛΑΠ είναι να:

- ✓ αποτελεί ένα θεμελιώδη μηχανισμό μητρώων και τεκμηρίωσης για πληροφορίες που συγκεντρώνονται σύμφωνα με την ΟΠΥ.
- ✓ συντονίζει το Πρόγραμμα Μέτρων με άλλα σχετικά προγράμματα που υλοποιούνται στην ΠΛΑΠ,
- ✓ χρησιμεύει ως ο κεντρικός μηχανισμός αναφοράς της Αρμόδιας Αρχής της ΠΛΑΠ στην ΕΕ.

Με την έγκριση του Σχεδίου Διαχείρισης Υδάτων από το Υπουργικό Συμβούλιο το Σχέδιο αποτελεί θεσμική υποχρέωση και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από όλους τους δημόσιους φορείς.

Η παρούσα ΣΜΠΕ εξετάζει το αναθεωρημένο 3^ο Σχέδιο Διαχείρισης Υδάτων της Κύπρου.

Στοιχεία Κοινοπραξίας – Ομάδας μελέτης

Το έργο «**Παροχή Υπηρεσιών για εκπόνηση του 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού Κύπρου και παρακολούθηση εφαρμογής του Προγράμματος Μέτρων, στα πλαίσια εφαρμογής της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ**», ανατέθηκε από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος μετά από τον ανοικτό διαγωνισμό ΤΑΥ 2/2022 στην Κοινοπραξία ECOS Μελετητική Α.Ε., ENM Α.Ε., & LEVER Α.Ε. Η σχετική Σύμβαση υπεγράφη την 19.07.2022 στην Κύπρο. Η ημερομηνία αυτή είναι και η συμβατική ημερομηνία έναρξης των εργασιών.

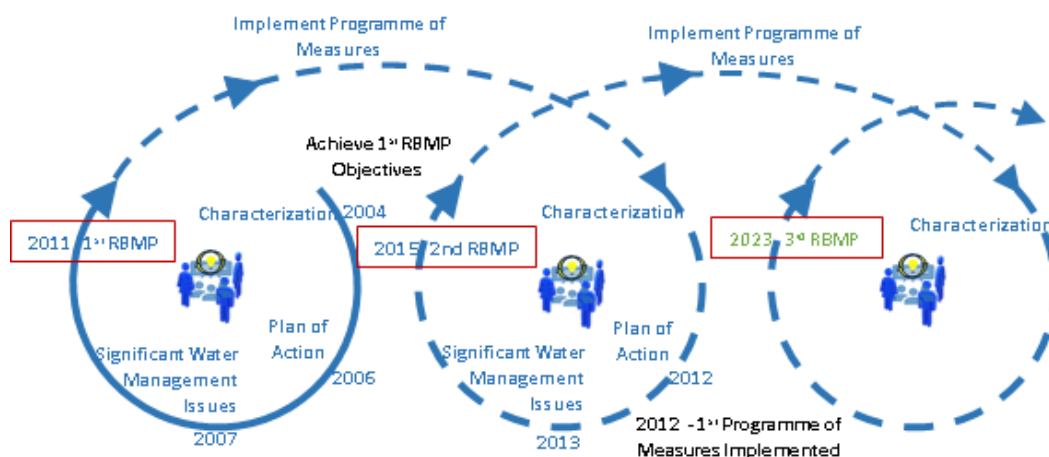
Υπεύθυνος Συντονιστής της Σύμβασης εκ μέρους του ΤΑΥ ορίστηκε ο κος Gerald Dörflinger.

Υπεύθυνη της Ομάδας Έργου και για το Συντονισμό εκ μέρους της Κοινοπραξίας είναι η κα Αικατερίνη Τριανταφύλλου.

2. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ – ΣΤΟΧΟΙ – ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΆΛΛΑ ΣΧΕΔΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

2.1. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ - ΣΤΟΧΟΙ

Η διαχείριση των υδάτων και η κατάρτιση του Σχεδίου Διαχείρισης αποτελεί μία επαναληπτική διαδικασία που χωρίζεται σε εξαιτείες κύκλους, ενώ ο κάθε διαχειριστικός κύκλος εξελίσσεται βάσει της εμπειρίας και των αποτελεσμάτων από την εφαρμογή των προηγούμενων, όπως υποδεικνύει και το διάγραμμα ροής που παρατίθεται παρακάτω.

Από την έγκριση και την εφαρμογή του 2^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Υδάτων της Κύπρου διαμορφώθηκαν νέα δεδομένα σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, βάσει των οποίων η **αναθεώρηση του** καθίσταται **απαραίτητη**. Τα δεδομένα αυτά, λαμβάνονται υπόψη κατά την αναθεώρηση του ΣΔΛΑΠ και περιλαμβάνουν:

- 1 πληροφορίες, αποτελέσματα και συμπεράσματα που προέκυψαν από τις προπαρασκευαστικές εργασίες για την ετοιμασία του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ και όποιες άλλες σχετικές εργασίες,
- 2 αποτελέσματα της ειδικής αξιολόγησης ανά χώρα σχετικά με το 2^ο ΣΔΛΑΠ για την Κύπρο,
- 3 γενικές συστάσεις που περιλαμβάνονται στο παράρτημα της έκθεσης της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
- 4 την έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας πλαίσιο για τα ύδατα (2000/60/ΕΚ) η οποία παρέχει περαιτέρω πληροφορίες και αποτελεί ένα ακόμη σημείο ελέγχου για την

πρόοδο στη συνολική εφαρμογή της νομοθεσίας, αλλά επίσης λειτουργεί και ως υπόβαθρο για την αξιολόγηση της επόμενης γενιάς (2022-2027) των σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού (RBMPs) και των σχεδίων διαχείρισης κινδύνου πλημμύρας.

- 5 τη διαδικασία με την οποία η ΕΕ έχει απευθύνει και στα 27 Κράτη Μέλη ταυτόχρονα, με σκοπό να διεξαχθεί συγκριτική ανάλυση και να διαπιστωθεί εάν κάθε ΚΜ, στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 4 της ΟΠΥ, έχει θέσει σε εφαρμογή, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική, ολοκληρωμένο σύστημα διασφάλισης της συμμόρφωσης, για την αποτελεσματική εφαρμογή της ΟΠΥ και ειδικά των βασικών της διατάξεων που αποσκοπούν στη διατήρηση της καλής ποσοτικής και ποιοτικής κατάστασης των υδάτων της ΕΕ, κυρίως σε σχέση με την άντληση, τη ρύπανση από σημειακές πηγές και τη διάχυτη ρύπανση, καθώς και την απάντηση της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- 6 τη διαδικασία επί παραβάσει που έχει ξεκινήσει η Ε.Ε. για την Κύπρο ελλείψεις που εντοπίστηκαν στην αξιολόγηση της Επιτροπής σχετικά με τα δεύτερα ΣΔΛΑΠ και τις παρατηρήσεις που αναφέρει στην σχετική επιστολή, καθώς και την απάντηση της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- 7 την ειδική έκθεση 20/2021 του Ευρωπαϊκού ελεγκτικού Συνεδρίου «Βιώσιμη χρήση των υδάτων στη γεωργία: πιθανότερο τα κονδύλια της ΚΓΠ να ευνοούν τη μεγαλύτερη παρά την αποδοτικότερη χρήση νερού»
- 8 το παράρτημα VII της Οδηγίας, και
- 9 τον Ειδικό Στόχο 2.3 του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων».

2.2. ΕΘΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η κατάρτιση του 3^{ου} Σχέδιου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου έλαβε υπόψη και είναι εναρμονισμένη με τους στρατηγικούς στόχους που τίθενται από τα ακόλουθα ευρωπαϊκά και εθνικά σχέδια – προγράμματα:

- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αειφόρος ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα 2014 – 2020» (Σεπτέμβριος 2021)
- Πρόγραμμα – Πλαίσιο «Ορίζοντας 2020» και Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (S3Cy)
- Αναθεωρημένη Εθνική Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΣΑΑ)
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ) Θάλασσα 2014 – 2020
- Σχέδιο Αφαλατώσεων (ΣΑΦ)
- Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Απερήμωσης

- Σχέδιο Διαχείρισης για τα Οικιακά και Παρομοίου Τύπου Απόβλητα
- Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων
- Το σχέδιο προσαρμογής της Κύπρου στην κλιματική αλλαγή
- Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014 – 2020
- Πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ: Θεμέλια Αλλαγής, Ευημερία, Ισότητας και Ανάπτυξης
- Σχέδιο Δράσης Προώθησης ΑΠΕ και Εξοικονόμησης Ενέργειας
- Αναζήτηση, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Κυπριακής Δημοκρατίας
- Εθνικό Σχέδιο Κατανομής Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων Θερμοκηπίου – Στρατηγικό Σχέδιο για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου
- Πρόγραμμα Διαχείρισης Παράκτιων Περιοχών της Κύπρου (CAMP Cyprus)
- Οδηγία – Πλαίσιο για την Θαλάσσια Στρατηγική
- Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική – Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός
- Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα στην Κύπρο

2.3. ΔΙΕΘΝΗ / ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Επιπρόσθετα, η κατάρτιση του 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου καθώς και η εκπόνηση της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Μελέτης έλαβε υπόψη και συσχετίστηκε με τα ακόλουθα σχέδια:

- Πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας Interreg V-A Ελλάδα – Κύπρος
- Εθνική Στρατηγική Τουρισμού 2030
- Διεθνείς παρεμβάσεις – υποχρεώσεις

Αξίζει να σημειωθεί πως όσον αφορά τις διεθνείς παρεμβάσεις – υποχρεώσεις λήφθηκαν υπόψη οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιοποικιλότητα και το Πρωτόκολλο του Κιότο καθώς και Ευρωπαϊκές αποφάσεις για τις ακόλουθες παραμέτρους:

Υδατα

- Η Οδηγία 76/160/ΕΟΚ «περί της ποιότητας των υδάτων κολυμβήσεως» και η μεταγενέστερη σχετική οδηγία 2006/7/ΕΚ.
- Η Οδηγία 80/778/ΕΟΚ «περί της ποιότητας του πόσιμου νερού» και η Οδηγία 98/83/ΕΚ με την οποία τροποποιήθηκε, σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης.
- Η Οδηγία 96/82/ΕΚ «για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες» («SEVESO II»)

- Η Οδηγία 91/271/ΕΟΚ «για την επεξεργασία και διάθεση αστικών λυμάτων»
- Η Οδηγία 91/676/ΕΟΚ για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης
- Η Οδηγία 96/61/ΕΚ «σχετικά με την Ολοκληρωμένη Πρόληψη και Έλεγχο της Ρύπανσης (Integrated Prevention Pollution Control, I.P.P.C.)»
- Η Οδηγία 2006/118/ΕΚ για την προστασία των υπόγειων νερών από την ρύπανση και την υποβάθμιση
- Η Οδηγία 2007/60/ΕΚ για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας

Έδαφος

- Οδηγία 86/278/ΕΟΚ σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και ιδίως του εδάφους κατά τη χρησιμοποίηση της υλούς καθαρισμού λυμάτων στη γεωργία

Ατμόσφαιρα

- Οδηγία-Πλαίσιο 96/62/ΕΚ για την εκτίμηση και τη διαχείριση της ποιότητας του αέρα του περιβάλλοντος και θυγατρικές αυτής
- Οδηγία 2008/50/ΕΚ για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη

Κλίμα (εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων κ.λ.π.)

- Πρωτόκολλο του Κιότο (UNFCCC 1997)
- Αποφάσεις 280/2004/ΕΚ και 2005/166/ΕΚ

Χλωρίδα – Πανίδα – Βιοποικιλότητα

- Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιοποικιλότητα
- Απόφαση 93/626/ΕΟΚ σχετικά με τη σύναψη της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλομορφία
- Οδηγία 2009/147/ΕΚ περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών
- Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών ενδιαιτημάτων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας
- Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα για το 2030: επαναφέροντας τη φύση στη ζωή μας

Πληθυσμός – Υγεία

- Η Στρατηγική για το Περιβάλλον και την Υγεία που υιοθέτησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2003.

3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΝΕΟΥ ΣΔΛΑΠ

Στο κεφάλαιο 4 της ΣΜΠΕ (περιγραφή νέου ΣΔΛΑΠ) εξετάστηκαν τα ακόλουθα ζητήματα:

- Πλαίσιο προετοιμασίας 3^{ου} ΣΔΛΑΠ
 - i. Πρόσδος εφαρμογής του προγράμματος
 - ii. Δράσεις προετοιμασίας 3^{ου} ΣΔΛΑΠ
- Υδάτινα Σώματα (ΥΣ) της ΠΛΑΠ
 - i. Επιφανειακά ΥΣ
 - ii. Συστήματα Υπόγειου Ύδατος (ΣΥΥ)
 - iii. Ιδιαιτέρως Τροποποιημένα Υδατικά Συστήματα (ΙΤΥΣ) και Τεχνητά Υδατικά Συστήματα (ΤΥΣ)
- Δίκτυο Παρακολούθησης Κατάστασης Υδάτων
 - i. Δίκτυο Παρακολούθησης Επιφανειακών Υδάτων
 - ii. Δίκτυο Παρακολούθησης Υπόγειων ΥΣ
- Ταξινόμηση Επιφανειακών ΥΣ
 - i. Οικολογική κατάσταση Επιφανειακών ΥΣ
 - ii. Χημική κατάσταση Επιφανειακών ΥΣ
- Ταξινόμηση Κατάστασης ΣΥΥ
- Συγκριτικά αποτελέσματα 1^{ου} & προσχεδίου 2^{ου} ΣΔΛΑΠ
 - i. Επιφανειακά ΥΣ
 - ii. Συστήματα Υπόγειου Ύδατος
- Πιέσεις στο Υδάτινο Περιβάλλον
 - i. Επιφανειακά ΥΣ
 - ii. Συστήματα Υπόγειου Ύδατος
- Οικονομική ανάλυση χρήσεων ύδατος
- Περιβαλλοντικοί στόχοι – Εξαιρέσεις
 - i. Στόχοι για επιφανειακά ύδατα
 - ii. Στόχοι για ΣΥΥ
 - iii. Στόχοι για προστατευόμενες περιοχές
- Πρόγραμμα μέτρων

3.1. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΡΩΝ

3^{ου} ΣΔΛΑΠ

Τον Οκτώβριο του 2016 η Κύπρος δημοσίευσε το 2^ο ΣΔΛΑΠ, το οποίο περιελάμβανε το σχετικό Πρόγραμμα Μέτρων, Αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης Ξηρασίας και τη ΣΜΠΕ από την εφαρμογή του 2^{ου} ΣΔΛΑΠ.

Το πρόγραμμα μέτρων του 2^{ου} ΣΔΛΑΠ, για την περίοδο 2016-2021, αφορούσε σε συνολικά 55 μέτρα εκ των οποίων τα 31 είναι βασικά μέτρα και τα 27 συμπληρωματικά. Σημειώνεται ότι στα βασικά μέτρα περιλαμβάνονται και μέτρα που αφορούν στην εφαρμογή λοιπών Οδηγιών που σχετίζονται άμεσα ή/και έμμεσα με τα νερά (πχ Οδηγία για την επεξεργασία αστικών λυμάτων (91/271/ΕΟΚ), Οδηγία για την προστασία από τη νιτρορύπανση (91/676/ΕΟΚ) και Οδηγία για τα οικοσυστήματα (92/43/ΕΟΚ))

Παράλληλα, τρία έτη μετά την υποβολή του 2^{ου} ΣΔΛΑΠ, η Κύπρος υπέβαλε στην Ε.Ε, την Ενδιάμεση Έκθεση Προόδου Εφαρμογής του ΠΜ.

Όλες οι εκθέσεις που αφορούν τα δύο πρώτα Σχέδια Διαχείρισης, καθώς και άλλο υποστηρικτικό υλικό, είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του ΤΑΥ, σε ιστοσελίδα αφιερωμένη αποκλειστικά στην ΟΠΥ, η οποία ανανεώνεται διαρκώς, στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.moa.gov.cy/moa/wdd/Wdd.nsf/guide_gr/guide_gr?OpenDocument

Το 2^ο ΣΔΛΑΠ της Κύπρου, μαζί με το 1^ο Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας, έχουν αξιολογηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η σχετική έκθεση βρίσκεται στο σύνδεσμο:

http://www.moa.gov.cy/moa/WDD/wfd.nsf/page27_gr/page27_gr?opendocument

Από την έγκριση του 2^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης (ΣΔ) έχει υλοποιηθεί μεγάλος αριθμός δράσεων με στόχο την προστασία των υδάτων, οι οποίες αφορούν αφενός στην εφαρμογή του προγράμματος μέτρων που περιελάμβανε το 2^ο Σχέδιο Διαχείρισης και αφετέρου στην προετοιμασία του 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης. Για το σκοπό αυτό έχουν ολοκληρωθεί οι ακόλουθες δραστηριότητες:

1. *Σύμβαση ΥΥ05/2019 με τίτλο «Εφαρμογή των Άρθρων 14(1)(α) και 14(1)(β) της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα 2000/60/ΕΚ - Δημόσια Διαβούλευση για το χρονοδιάγραμμα εργασιών εκπόνησης του 3ου Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΣΔΛΑΠ) και την επισκόπηση των Σημαντικών Ζητημάτων Διαχείρισης Υδάτων».*
2. *Υλοποιήθηκε η σύμβαση ΥΥ07/2019 «Προπαρασκευαστικές μελέτες που θα αποτελέσουν τη βάση για τον καταρτισμό του 3ου Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΣΔΛΑΠ) της Κύπρου - Εφαρμογή Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα 2000/60/ΕΚ», στα πλαίσια της οποίας ολοκληρώθηκαν τα εξής:*

- Υλοποίηση του Άρθρου 5.4 της Οδηγίας 2008/105/EC, για την «Ετοιμασία καταλόγου εκπομπών, απορρίψεων και διαρροών για όλες τις ουσίες προτεραιότητας και όλους τους ρύπους που εκτίθενται στο Παράρτημα της Κ.Δ.Π. 310/20151, συμπεριλαμβανομένων του αρσενικού, του τριχλωροαιθυλενίου, του τετραχλωροαιθυλενίου και του αμμωνίου».

Εισηγείται ότι προς την κατεύθυνση της μείωσης των ουσιών και κυρίως των μετάλλων (Αρσενικό, Κάδμιο, Μόλυβδος, Νικέλιο, Υδράργυρος) θα συμβάλλουν :

- ✓ τα **Προγράμματα Αποκατάστασης των ΧΑΔΑ** Επαρχιών Λεμεσού και Λευκωσίας Εν συνεχεία απαιτείται η περιβαλλοντική παρακολούθηση των προς αποκατάσταση ΧΑΔΑ όπως και των ήδη αποκατεστημένων στις Επαρχίες Λάρνακας – Αμμοχώστου και Πάφου σύμφωνα με την Οδηγία 99/31/ΕΚ.
- ✓ Ως προς τη **διαχείριση των εξορυκτικών αποβλήτων** απαιτείται η **ολοκλήρωση έργων αποκατάστασης** και μέτρων που έχουν προταθεί στο πλαίσιο εξειδικευμένων μελετών.
- **Επικαιροποίηση του Μητρώου Προστατευόμενων Περιοχών σύμφωνα με το Άρθρο 6 της ΟΠΥ.**

Το **Μητρώο Προστατευόμενων Περιοχών (ΜΠΠ)**, περιλαμβάνει όλα τα ΥΣ που προσδιορίζονται δυνάμει του άρθρου 7 παράγραφος 1 της ΟΠΥ και όλες τις προστατευόμενες περιοχές που καλύπτονται από το παράρτημα ΙV. Εντάσσονται:

- ✓ 13 ταμιευτήρες και 13 ΣΥΥ ως περιοχές που προορίζονται για την άντληση ύδατος για ανθρώπινη κατανάλωση σύμφωνα με το άρθρο 7
- ✓ Καμία περιοχή που προορίζεται για την προστασία υδρόβιων ειδών με οικονομική σημασία
- ✓ 113 περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως ύδατα κολύμβησης(ύδατα αναψυχής)
- ✓ Στις περιοχές ευαίσθητες στην παρουσία θρεπτικών ουσιών 7 Ευπρόσβλητες σε Νιτρορρύπανση Ζώνες και 1 ευαίσθητος αποδέκτη της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ
- ✓ **50** περιοχές που προορίζονται για την προστασία οικοτόπων ή ειδών για τις οποίες η διατήρηση ή η βελτίωση της κατάστασης των υδάτων είναι σημαντική για την προστασία τους, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών τόπων του δικτύου προστατευόμενων περιοχών της ΕΕ «Natura 2000»
- **Επικαιροποίηση των χαρακτηριστικών της λεκάνης απορροής ποταμού (αναθεώρηση υδατικών σωμάτων και τυπολογίας) αναφορικά με τα ποτάμια, τις λίμνες και τους υδατοφράκτες, σύμφωνα με το Άρθρο 5 της ΟΠΥ.**

¹http://www.moa.gov.cy/moa/wdd/10_310_2015.pdf

Ως προς την **κατηγοριοποίηση** των ΥΣ σημειώνονται τα ακόλουθα. Σχετικά με τα επιφανειακά ΥΣ σημειώνεται ότι το υδάτινο σώμα (ΥΣ) είναι ένα διακεκριμένο και σημαντικό στοιχείο επιφανειακών υδάτων όπως π.χ. μια λίμνη, ένας ταμιευτήρας, ένα ρέμα, ένας ποταμός ή μια διώρυγα, ένα τμήμα ρέματος ποταμού ή διώρυγας το οποίο εμφανίζει ίδια χαρακτηριστικά σε όλο το μήκος του ή την επιφάνειά του. Τα συστήματα αυτά διακρίνονται σε ποτάμια, λίμνες, μεταβατικά και παράκτια. Στο ΥΔ Κύπρου δεν προσδιορίστηκαν μεταβατικά υδατικά συστήματα.

Στην περιοχή που η Κυπριακή Δημοκρατία ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο, αναγνωρίστηκαν

- ✓ **εκατόν εβδομήντα (170) ποτάμια υδάτινα σώματα (ΥΣ)**, εκ των οποίων τα **τριάντα ένα (31)** προσδιορίστηκαν ως Ιδιαίτερα Τροποποιημένα (ΙΤΥΣ),
- ✓ 15 ποτάμιοι ταμιευτήρες,
- ✓ **οχτώ (8) λίμνες**, εκ των οποίων 2 προσδιορίστηκαν ως ΙΤΥΣ και 1 ως Τεχνητό Υδατικό Σύστημα (ΤΥΣ).
- ✓ **είκοσι δύο (22) υπόγεια υδάτινα σώματα.**

Σημειώνεται ότι ορισμένα επιφανειακά υδάτινα σώματα έχουν προσδιορισθεί ως ΙΤΥΣ ή ΤΥΣ προκειμένου να εξυπηρετούν σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες, όπως είναι η ταμίευση νερού για ύδρευση και άρδευση η ναυσιπλοΐα κλπ

ο **Επικαιροποίηση των πιέσεων στην περιοχή ΠΛΑΠ και ανά ΥΣ σύμφωνα με το Άρθρο 5**

Στο πλαίσιο της Σύμβασης Αρ.: ΥΥ 07/2019², πραγματοποιήθηκε από το ΤΑΥ η επισκόπηση των επιπτώσεων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στην κατάσταση των επιφανειακών (ποταμοί, φυσικές λίμνες, υδατοδεξαμενές) και υπόγειων υδάτων σύμφωνα με το Άρθρο 5 της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα (2000/60/ΕΚ).

Στο πλαίσιο αυτό αναθεωρήθηκαν και επικαιροποιήθηκαν οι ανθρωπογενείς πιέσεις και επιπτώσεις που εντοπίστηκαν στο 2^ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού, σύμφωνα με τις τεχνικές προδιαγραφές του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας, για τα επιφανειακά ύδατα (ποταμοί, φυσικές λίμνες, υδατοδεξαμενές) και για τα υπόγεια ύδατα. Ο προσδιορισμός των σημαντικών πιέσεων έγινε όπου ήταν εφικτό με ποσοτικά κριτήρια (κατώτατα ή ανώτατα όρια), ανά υδάτινο σώμα.

Οι κυριότερες **πηγές διάχυτης ρύπανσης** που καταγράφηκαν είναι:

² «Προπαρασκευαστικές μελέτες που θα αποτελέσουν τη βάση για την κατάρτιση του 3ου Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΣΔΛΑΠ) της Κύπρου - Εφαρμογή Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα 2000/60/ΕΚ, 2^η Ενδιάμεση Έκθεση, Δεκέμβριος 2020 Δραστηριότητα 4 - «Αναθεώρηση των πιέσεων – Άρθρο 5 της ΟΠΥ (Συλλογή δεδομένων και οργάνωση)» Δραστηριότητα 6 - «Προσδιορισμός των πιέσεων ανά Υδατικό Σύστημα» & Δραστηριότητα 7 - «Προσδιορισμός των σημαντικών πιέσεων και ομάδων με πιέσεις παρόμοιου επιπέδου» (Εσωτερικά επιφανειακά ύδατα και υπόγεια ύδατα)

Πηγές διάχυτης ρύπανσης

- Οι απορροές και διηθήσεις των λιπασμάτων από τις αγροτικές δραστηριότητες,
- Τα κτηνοτροφικά απόβλητα,
- Τα αστικά λύματα στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν συλλογικά αποχετευτικά δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων, και
- Οι όμβριες απορροές.

Πηγές σημειακής ρύπανσης

- Τα αστικά λύματα (από συλλογικά αποχετευτικά συστήματα και κεντρικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων)
- Τα βιομηχανικά απόβλητα και τα απόβλητα από μεγάλες τεχνικές εγκαταστάσεις
- Οι χώροι διάθεσης στερεών αποβλήτων
- Τα μεταλλεία
- Οι υδατοκαλλιέργειες, οι αφαλατώσεις και οι λιμένες (σε μικρότερο βαθμό).

Οι κατηγορίες σημαντικών πιέσεων της ΟΠΥ που αναγνωρίστηκαν και το πλήθος και το ποσοστό ΥΣ στα οποία αναγνωρίζεται αυτές ως σημαντικές δείχνονται για καλύτερη εποπτεία σε πινακοποιημένη μορφή. Σημειώνεται ότι ενδέχεται σε ένα ΥΣ να έχουν αναγνωριστεί περισσότερα από ένα είδη πίεσης ως σημαντική.

Σημαντικές πιέσεις σε ποτάμια ΥΣ

Είδος πίεσης ΟΠΥ	Πλήθος ΥΣ	Ποσοστό ΥΣ
1.3 - Σημειακή - Εγκαταστάσεις IED	1	1%
1.4 - Σημειακή - Εγκαταστάσεις εκτός IED	1	1%
1.5 - Σημειακή - Μολυσμένες εγκαταστάσεις ή εγκαταλειμμένες βιομηχανικές εγκαταστάσεις	3	2%
1.6 - Σημειακή - Χώροι διάθεσης αποβλήτων	1	1%
2.1 - Διάχυτη - Αστικές απορροές	3	2%
2.2 - Διάχυτη – Γεωργία	62	36%
2.8 - Διάχυτη – Εξορύξεις	10	6%
3.1 – Άντληση ή εκτροπή ροής – Γεωργία	28	16%
3.2 – Άντληση ή εκτροπή ροής – Δημόσια ύδρευση	12	7%
3.7 – Άντληση ή εκτροπή ροής – Άλλο	1	1%
8 - Ανθρωπογενής πίεση - Άγνωστο	7	4%
Καμία σημαντική πίεση	87	51%

Σημαντικές πιέσεις σε ταμειυτήρες

Είδος πίεσης ΟΠΥ	Πλήθος ΥΣ	Ποσοστό ΥΣ
1.5 - Σημειακή - Μολυσμένες εγκαταστάσεις ή εγκαταλειμμένες βιομηχανικές εγκαταστάσεις	1	6,67%
3.1 – Άντληση ή εκτροπή ροής – Γεωργία	1	6,67%
Καμία σημαντική πίεση	13	86,67%

Σημαντικές πιέσεις σε λίμνες

Είδος πίεσης ΟΠΥ	Πλήθος ΥΣ	Ποσοστό ΥΣ
1.4 - Σημειακή - Εγκαταστάσεις εκτός IED	5	33%
2.1 - Διάχυτη - Αστικές απορροές	4	27%

Είδος πίεσης ΟΠΥ	Πλήθος ΥΣ	Ποσοστό ΥΣ
2.2 - Διάχυτη – Γεωργία	8	53%
2.4 - Διάχυτη – Μεταφορές	1	7%
3.1 – Άντληση ή εκτροπή ροής – Γεωργία	1	7%

Από τη συνολική επισκόπηση των πιέσεων **στα παράκτια ΥΣ** που υλοποιήθηκε το 2020 διαπιστώνεται ότι στα παράκτια ΥΣ τύπου C1 επικρατούν αδιατάρακτες συνθήκες, δηλαδή απουσία πιέσεων, πρακτικά, πέραν της μικρής κλίμακας μορφολογικών αλλοιώσεων.

- ο Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του προγράμματος παρακολούθησης της περιόδου 2013-2019 και η αξιολόγηση της οικολογικής και χημικής ποιότητας των ΥΣ (Άρθρο 8).
- ο Επανεξέταση του καθορισμού και της οριοθέτησης των Ιδιαίτεως Τροποποιημένων Υδατικών Σωμάτων (ΙΤΥΣ - ΗΜWB) και των Τεχνητών Υδατικών Σωμάτων (ΤΥΣ - ΑWB), τα οποία καθορίστηκαν στο 2ο ΣΔΛΑΠ.

Το υφιστάμενο δίκτυο παρακολούθησης περιόδου 2013-2019 περιλαμβάνει

Για την οικολογική κατάσταση των ποτάμιων ΥΣ:

- 126 σταθμούς παρακολούθησης των βιολογικών ποιοτικών στοιχείων. Από αυτούς τους σταθμούς, η αξιολόγηση της βιολογικής κατάστασης κατέστη δυνατή σε 114 σταθμούς.
- 147 σταθμούς παρακολούθησης των χημικών –φυσικοχημικών παραμέτρων.
- 98 σταθμούς παρακολούθησης των ειδικών ρύπων
- 33 σταθμούς του 2^{ου} ΣΔΛΑΠ (ελλείπει νεότερων δεδομένων) για την αξιολόγηση των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών και ο υπολογισμός του Ολοκληρωμένου Δείκτη Πίεσης (Integrated Pressure Index - IPI).

Για τη χημική κατάσταση:

- 84 σταθμούς παρακολούθησης των ποτάμιων ΥΣ,
- 16 σταθμούς παρακολούθησης ουσιών προτεραιότητας σε ποτάμιων ταμειυτήρων.
- 12 σταθμούς παρακολούθησης ουσιών του καταλόγου επιτήρησης της Εκτελεστικής Απόφασης (ΕΕ) 2015/495 της Επιτροπής της 20^{ης} Μαρτίου 2015 με βάση την Οδηγία 2008/105/ΕΚ σε ποτάμιων ταμειυτήρων

Για τις φυσικές λίμνες,

- 13 σταθμούς μέτρησης ουσιών του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2008/105/ΕΟΚ,
- 4 σταθμούς μέτρησης ουσιών του καταλόγου επιτήρησης της Εκτελεστικής Απόφασης (ΕΕ) 2015/495 της Επιτροπής της 20ης Μαρτίου 2015 με βάση την Οδηγία 2008/105/ΕΚ

Για την παρακολούθηση των παράκτιων συστημάτων:

- Από τα 22 παράκτια υδάτινα σώματα (ΠΥΣ), την περίοδο αναφοράς παρακολουθήθηκαν τα 16. Στα 15 ΠΥΣ εφαρμόζεται πρόγραμμα εποπτικής παρακολούθησης – surveillance monitoring και στο 1 εφαρμόζεται επιχειρησιακή παρακολούθηση – operational monitoring σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας.
- Παρακολούθηση των 113 περιοχών κολύμβησης σύμφωνα με τις πρόνοιες της Οδηγίας 2006/7/ΕΚ.

Αναφορικά με την **ταξινόμηση**, σημειώνεται ότι η ποιοτική κατάσταση ενός επιφανειακού υδατικού συστήματος καθορίζεται από την οικολογική και τη χημική του κατάσταση. Για τα Ιδιαίτερος Τροποποιημένα Υδάτινα Σώματα εφαρμόζεται ο όρος οικολογικό δυναμικό. Σύμφωνα με όσα προβλέπει η Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα, για την ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης/δυναμικού των ΥΣ συναξιολογούνται τα βιολογικά χαρακτηριστικά, τα γενικά φυσικοχημικά και οι ειδικοί ρύποι, η ομαδοποίηση των πιέσεων καθώς και η κρίση των ειδικών εμπειρογνομώνων.

Ως προς την **οικολογική κατάσταση**, από τα **139 φυσικά ποτάμια ΥΣ**:

- **Εννέα (9)**, με συνολικό μήκος 169,40 km, ήτοι το 11% του συνολικού μήκους των ποτάμιων ΥΣ ταξινομούνται σε **υψηλή** οικολογική κατάσταση,
- **ογδόντα δύο (82)**, με συνολικό μήκος 937,13 km, ήτοι το 59% του συνολικού μήκους τους ταξινομούνται σε **καλή** οικολογική κατάσταση,
- **σαράντα δύο (42)**, με συνολικό μήκος 415,71 km, ήτοι το 26% του συνολικού μήκους τους, ταξινομούνται σε **μέτρια** κατάσταση και
- **έξι (6)**, με συνολικό μήκος 62,84 km, ήτοι το 4% του συνολικού μήκους τους ταξινομούνται σε **ελλιπή** οικολογική κατάσταση.

Ως προς το **οικολογικό δυναμικό**, από τα **31 ποτάμια ΙΤΥΣ**:

- **Πέντε (5)**, με συνολικό μήκος 38,33 km, ήτοι το 2% του συνολικού μήκους των ποτάμιων ΥΣ ταξινομούνται σε **καλό και ανώτερο οικολογικό δυναμικό**,
- **εικοσιέξι (26)**, με συνολικό μήκος 222,99 km, ήτοι το 14% του συνολικού μήκους τους ταξινομούνται σε **μέτριο δυναμικό**.

Δεν υπάρχουν ποτάμια σώματα σε κακή οικολογική κατάσταση ή δυναμικό.

Ως προς το **οικολογικό δυναμικό** από τους **15 ποτάμιους ταμιευτήρες**:

- **Δεκατρείς (13)** ποτάμιοι ταμιευτήρες, με συνολική έκταση 11,55 km², ήτοι το 97,06% της συνολικής έκτασης των ποτάμιων ταμιευτήρων ταξινομείται σε **καλό και ανώτερο** οικολογικό δυναμικό,
- **ένας (1)** ποτάμιος ταμιευτήρας (Μαυροκόλυμπος), με έκταση 0,18 km², ήτοι το 1,53% της συνολικής έκτασής τους, ταξινομείται σε **μέτριο** οικολογικό δυναμικό και

- **ένας (1)** ποτάμιος ταμειυτήρας (Πολεμίδα), με έκταση 0,17 km², ήτοι το 1,42% της συνολικής έκτασής τους ταξινομείται σε **ελλιπές** οικολογικό δυναμικό.
- Δεν υπάρχουν ποτάμιοι ταμειυτήρες σε **κακή και άγνωστη** οικολογική κατάσταση ή δυναμικό.

Ως προς τη χημική κατάσταση, από τα 170 ποτάμια ΥΣ:

- **εκατόν σαράντα τρία (143)** ποτάμια ΥΣ, με συνολικό μήκος 1590,70 km, ήτοι το 86,15% του συνολικού μήκους των ποτάμιων ΥΣ, ταξινομούνται σε **καλή** χημική κατάσταση,
- **δεκαοκτώ (18)** ποτάμια ΥΣ, με συνολικό μήκος 157,16 km, ήτοι το 8,51% του συνολικού μήκους ταξινομούνται σε **κατώτερη της καλής** χημική κατάσταση και
- **εννέα (9)** ποτάμια ΥΣ, με συνολικό μήκος 188,8 km, ήτοι το 5,34% του συνολικού μήκους τους, ταξινομούνται σε **άγνωστη** χημική κατάσταση.

Ως προς τη χημική κατάσταση από τους 15 ποτάμιους ταμειυτήρες:

- **δεκατέσσερις (14)** ποτάμιοι ταμειυτήρες, με συνολική έκταση 11,73 km², ήτοι το 98,58% της συνολικής έκτασης των ποτάμιων ταμειυτήρων ταξινομείται σε **καλή** χημική κατάσταση και
- **ένας (1)** ποτάμιος ταμειυτήρας, με συνολική έκταση 0,17 km², ήτοι το 1,42% της συνολικής έκτασής τους, ταξινομείται σε **κατώτερη της καλής** χημική κατάσταση.

Η **οικολογική κατάσταση και το δυναμικό** των 8 λιμναίων ΥΣ της Κύπρου δεν έχει ταξινομηθεί. Για την κύρια αλμυρή Λίμνη Λάρνακας και τη Λίμνη Αεροδρομίου Λάρνακας Νο2, ωστόσο με βάση τα στοιχεία προκύπτει άγνωστη μεν κατάσταση αλλά κατώτερη της καλής δε. Το ίδιο ισχύει και για το δυναμικό της λίμνης Ορόκλινης, όπου το δυναμικό είναι κατώτερο του καλού. Ως προς τη **χημική κατάσταση**, από τα 8 λιμναία ΥΣ, ένα (1) λιμναίο ΥΣ (Άχνα), με επιφάνεια 0,66 km², ήτοι το 3,3% της συνολικής επιφάνειας των λιμναίων ΥΣ ταξινομείται σε **καλή** χημική κατάσταση και τα υπόλοιπα **επτά (7)** λιμναία ΥΣ, με συνολική έκταση 19,51 km², ήτοι το 96,7% της συνολικής έκτασής τους ταξινομείται σε **κατώτερη της καλής** χημική κατάσταση.

3. Έχει ολοκληρωθεί η αναθεώρηση των δεδομένων του Άρθρου 5 σε σχέση με τα υπόγεια ΥΣ και η αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής τους κατάστασης σύμφωνα με το Άρθρο 8.

Τα αποτελέσματα της εργασίας αυτής αποτυπώθηκαν στη μελέτη «Έκθεση Αξιολόγησης, Επανεξέτασης, Αναθεώρησης και Επαναχαρακτηρισμού των Υπόγειων Υδατικών Συστημάτων της Κύπρου για την Εφαρμογή του Άρθρου 5 της Οδηγίας-Πλαίσιο περί Υδάτων, 2000/60/ΕΚ, ΤΑΥ 2020».

Η κατάσταση ενός **Συστήματος Υπόγειου Ύδατος (ΣΥΥ)** καθορίζεται από την ποσοτική και την ποιοτική (χημική) του κατάσταση. Η συνολική κατάσταση ενός ΣΥΥ

χαρακτηρίζεται «καλή» μόνο όταν η ποσοτική αλλά και η ποιοτική (χημική) του κατάσταση χαρακτηρίζεται καλή.

Στα πλαίσια προετοιμασίας για το 3^ο ΣΔΛΑΠ πραγματοποιήθηκε επανεξέταση με βάση τα νέα στοιχεία των μετρήσεων του δικτύου παρακολούθησης αλλά και τα νέα δεδομένα αξιολόγησης που προέκυψαν, έτσι πραγματοποιήθηκε η αναγκαία αναθεώρηση και προέκυψε η νέα διάταξη με 22 ΣΥΥ στην περιοχή όπου η Κυπριακή Δημοκρατία ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο. Στα πλαίσια του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ αξιολογήθηκε ότι από τα 22 ΥΥΣ βρίσκονται:

- 8 σε καλή ποσοτική κατάσταση, συνολικής επιφάνειας 2663.7 km², περίπου, ήτοι το 43% της συνολικής επιφάνειας των ΣΥΥ της Κύπρου
- 14 σε κακή ποσοτική κατάσταση, τα οποία καλύπτουν επιφάνεια περίπου 3195.6 km², ήτοι το 52% της συνολικής επιφάνειας των ΣΥΥ.
- 16 σε καλή χημική κατάσταση, με συνολική επιφάνεια 3904.3 km² περίπου, ήτοι το 64% της συνολικής επιφάνειας των ΣΥΥ
- 6 σε κακή χημική κατάσταση τα οποία καλύπτουν επιφάνεια περίπου 1955.025 km², ήτοι το 32% της συνολικής επιφάνειας των ΣΥΥ

Τελικά, 8 ΣΥΥ βρίσκονται σε καλή συνολική κατάσταση και 14 σε κακή συνολική κατάσταση.

Συγκρίνοντας τα 19 κοινά ΣΥΥ 2^{ου} και 3^{ου} ΣΔΛΑΠ προκύπτει η ακόλουθη σύγκριση:

- Σε 2 ΣΥΥ η ποσοτική από «κακή» βελτιώθηκε σε καλή.
- Σε 3 ΣΥΥ η χημική κατάσταση υποβαθμίστηκε από «καλή» σε «κακή».
- Σε 2 ΣΥΥ η χημική κατάσταση βελτιώθηκε και χαρακτηρίζεται «καλή».

4. Έχει ολοκληρωθεί από το ΤΑΘΕ η αναθεώρηση των δεδομένων του Άρθρου 5 της ΟΠΥ σε σχέση με τα παράκτια υδάτινα σώματα και η αξιολόγηση της Οικολογικής και Χημικής τους κατάστασης σύμφωνα με το Άρθρο 8.

Από τα **22 παράκτια** ΥΣ που βρίσκονται σε περιοχές που η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο:

- **δεκαεπτά (17)** παράκτια ΥΣ, με συνολική επιφάνεια 196,1 km², ήτοι το 23% της συνολικής επιφάνειας των παράκτιων συστημάτων ταξινομείται σε **καλή** οικολογική κατάσταση (συμπεριλαμβανομένου των 4 ΙΤΥΣ), ενώ
- **πέντε (5)** παράκτια ΥΣ, που καλύπτουν επιφάνεια 672,4 km², ήτοι το 77%

Επίσης έχουν ολοκληρωθεί και οι ακόλουθες ενέργειες:

Η **οικονομική ανάλυση των χρήσεων ύδατος** η οποία συνίσταται στα εξής:

- εκτίμηση του υφισταμένου κόστους του νερού, περιλαμβανομένων όλων των συνιστωσών του χρηματοοικονομικού κόστους, περιβαλλοντικού κόστους και κόστους πόρου, και
- αποτίμηση του υφισταμένου βαθμού ανάκτησης του παραπάνω κόστους, μέσω των τελών / χρεώσεων που επιβάλλουν οι πάροχοι στους χρήστες και μέσω άλλων πηγών εσόδων ή εισροών

Στο κόστος του νερού περιλαμβάνονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΟΠΥ:

- Το χρηματοοικονομικό κόστος που συνίσταται από την ανάλωση (απαξίωση) παγίου κεφαλαίου και το κόστος συντήρησης - λειτουργίας της υπηρεσίας ύδατος. Κατά μεγάλο ποσοστό, είναι το κόστος που καταγράφεται στις λογιστικές καταστάσεις ή και καταστάσεις εσόδων - εξόδων των υπηρεσιών, με ορισμένες προσαρμογές, όσον αφορά στην υποκατάσταση των αποσβέσεων (που είναι λογιστική απεικόνιση του κόστους κεφαλαίου), με την απαξίωση των παγίων (που προσδιορίζεται στη βάση της ωφέλιμης ζωής τους και απεικονίζει το πραγματικό κόστος τους, επιμερισμένο σε ετήσια βάση).
- Το περιβαλλοντικό κόστος, το οποίο υπολογίσθηκε στο επίπεδο του κόστους των παρεμβάσεων που απαιτούνται για την αποκατάσταση ή πρόληψη της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης και την εξασφάλιση καλής περιβαλλοντικής κατάστασης για το νερό.
- Το κόστος πόρου, που ορίζεται ως το κόστος ευκαιρίας άλλων εναλλακτικών χρήσεων νερού στις περιπτώσεις που χρησιμοποιείται ένα υδάτινο σώμα πέραν του ρυθμού της φυσικής του αναπλήρωσης

Τιμολογιακή Πολιτική

Με βάση την ΟΠΥ οι διάφορες χρήσεις νερού (διαχωρισμένες τουλάχιστον σε νοικοκυριά, γεωργία και βιομηχανία) πρέπει να πληρώνουν τέλη που να οδηγούν σε επαρκή ανάκτηση του κόστους του νερού, περιλαμβανομένων του χρηματοοικονομικού κόστους των υπηρεσιών παροχής νερού καθώς και του κόστους που προκαλείται στο περιβάλλον από τη χρήση του και του κόστους εξάντλησης του φυσικού πόρου. Οι πολιτικές τιμολόγησης νερού πρέπει επίσης να λαμβάνουν υπόψη τις τοπικές συνθήκες (κοινωνικές οικονομικές, γεωγραφικές, κλιματικές) καθώς και τα αποτελέσματα που προκαλούνται από την ανάκτηση του κόστους. Για εφαρμογή των πιο πάνω,

- Τον Φεβρουάριο του 2014 έχουν εγκριθεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, «οι περί Τιμολόγησης και Μηχανισμών Ανάκτησης του Κόστους των Υπηρεσιών Ύδατος Κανονισμοί (ΚΔΠ128/2014)».
- Στις 10 Φεβρουαρίου 2017, δημοσιεύθηκαν στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας, οι **Κανονισμοί Τελών Ύδατος (ΚΔΠ48/2017)** για εφαρμογή των πιο πάνω πολιτικών τιμολόγησης. Οι ΚΔΠ48/2017 αφορούν την εφαρμογή/αναθεώρηση των τελών παροχής νερού από τα Κυβερνητικά Υδατικά Έργα και Κυβερνητικά δίκτυα διανομής ανακυκλωμένου νερού καθώς επίσης και την -για πρώτη φορά- εφαρμογή τελών για την απόληψη νερού από γεωτρήσεις/άλλες πηγές.

- Στις 10 Ιανουαρίου 2020, δημοσιεύθηκαν στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας, οι **Τροποποιητικοί Κανονισμοί των Τελών Ύδατος του 2019 (ΚΔΠ10/2020)**, με τους οποίους καθορίζεται ειδικό τέλος παροχής νερού από την υπερχειλίση συγκεκριμένων φραγμάτων.
- Στις 25 Ιουνίου 2021, δημοσιεύθηκαν στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας οι **Τροποποιητικοί Κανονισμοί των Τελών Ύδατος του 2021 (ΚΔΠ270/2021)**, με τους οποίους αναθεωρήθηκαν τα τέλη παροχής νερού ύδρευσης από το Κυβερνητικό Σύστημα Υδατοπρομήθειας της ευρύτερης περιοχής Πάφου προς τις τοπικές αρχές υδατοπρομήθειας.

Ακολουθως των ως άνω έχουν τεθεί οι Περιβαλλοντικοί Στόχοι και Εξαιρέσεις για τα υδάτινα σώματα της ΠΛΑΠ Κύπρου

Ο καθορισμός των περιβαλλοντικών στόχων των υδάτων της Κύπρου, γίνεται για κάθε ένα υδάτινο σώμα, λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα:

- Την κατάσταση των υδάτων, όπως έχει αποτυπωθεί από τα στοιχεία του δικτύου παρακολούθησης και τη διαφορά της σε σχέση με το γενικό στόχο της καλής κατάστασης που τίθεται από την Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα.
 - Το μέγεθος και τη σημαντικότητα των πιέσεων που δέχονται τα ύδατα.
 - Το βαθμό βεβαιότητας της συσχέτισης της κατάστασης των υδάτων με τις πιέσεις που δέχονται και τις τυχόν νέες έρευνες που απαιτούνται για την αύξηση της σχετικής γνώσης και την αποτελεσματική αντιμετώπιση του θέματος.
 - Τις τεχνικές και τεχνικοοικονομικές δυνατότητες εφαρμογής παρεμβάσεων και έργων που απαιτούνται για την επίτευξη της καλής κατάστασης.
 - Το χρόνο ωρίμανσης έργων, περιλαμβανομένων και τυχόν προκαταρκτικών ερευνών και μελετών που απαιτούνται για το σχεδιασμό των κατάλληλων παρεμβάσεων αντιμετώπισης ειδικών θεμάτων.
 - Τους διαθέσιμους πόρους για την υλοποίηση όλων των απαραίτητων παρεμβάσεων/έργων για την επίτευξη της καλής κατάστασης, καθώς και τον προγραμματισμό των εμπλεκόμενων αρμοδίων φορέων.
 - Τυχόν προβλεπόμενες νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών των υδάτων και την αδυναμία επίτευξης του στόχου της καλής κατάστασης για τεχνικούς, φυσικούς ή οικονομικούς λόγους ή για την ικανοποίηση κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών αναγκών.
 - Την υπαγωγή των υδάτινων σωμάτων στο Μητρώο Προστατευόμενων Περιοχών.
- ο **Οι κύριοι περιβαλλοντικοί στόχοι για τα επιφανειακά ύδατα**, σύμφωνα με το Άρθρο 4 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, είναι:
- ✓ η μη υποβάθμιση της κατάστασής τους,

- ✓ η προστασία / αποκατάσταση σε καλή οικολογική και χημική κατάσταση των επιφανειακών νερών , και
 - ✓ η εφαρμογή απαραίτητων μέτρων με στόχο τη σταδιακή μείωση της ρύπανσης από τις Ουσίες Προτεραιότητας και την παύση ή τη σταδιακή κατάργηση των εκπομπών, απορρίψεων και διαρροών από τις Επικίνδυνες Ουσίες Προτεραιότητας.
- Για τα επιφανειακά ύδατα με καλή ή υψηλή κατάσταση ή καλό οικολογικό δυναμικό τίθεται ως περιβαλλοντικός στόχος η μη υποβάθμιση τους. Ο στόχος αυτός αφορά:
 - στην οικολογική κατάσταση/δυναμικό 96 ποτάμιων υδάτινων σωμάτων, 13 ταμιευτήρων και για το σύνολο των παράκτιων υδάτινων σωμάτων (22 υδάτινα σώματα), των οποίων η κατάσταση είναι καλή ή υψηλή ή το δυναμικό τους καλό,
 - στη χημική κατάσταση 143 ποτάμιων υδάτινων σωμάτων, 14 ταμιευτήρων, 1 λίμνης και 18 παράκτιων υδάτινων σωμάτων, των οποίων η χημική κατάσταση είναι καλή.
 - Για τα επιφανειακά ύδατα με κατάσταση/δυναμικό κατώτερη της καλής, τίθεται ως περιβαλλοντικός στόχος η αναβάθμιση τους μέσω της εφαρμογής του Προγράμματος Μέτρων. Επιπλέον, αξιολογείται κατά περίπτωση η πιθανότητα μη έγκαιρης επίτευξης των στόχων μέχρι το 2027 και εξετάζεται η τήρηση των προϋποθέσεων για την υπαγωγή τους στις εξαιρέσεις του Άρθρου 4.4 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ. Ο στόχος αυτός αφορά:
 - στην οικολογική κατάσταση/δυναμικό 14 ποτάμιων υδάτινων σωμάτων και 1 ταμιευτήρα, των οποίων η κατάσταση/ δυναμικό τα οποία υπάγονται σε καθεστώς εξαίρεσης με παράταση προθεσμίας για το 2027,
 - σε 60 ποτάμια υδάτινα σώματα, 1 ταμιευτήρα και 8 λίμνες τα οποία υπάγονται σε καθεστώς εξαίρεσης και των οποίων η καλή οικολογική κατάσταση / καλό οικολογικό δυναμικό αναμένεται να επιτευχθεί μετά το 2027,
 - σε 27 ποτάμια υδάτινα σώματα, 1 ταμιευτήρα 7 λίμνες και 4 παράκτια υδάτινα σώματα, των οποίων η καλή χημική κατάσταση αναμένεται να επιτευχθεί μετά το 2027.
 - Οι κύριοι περιβαλλοντικοί στόχοι για τα υπόγεια ύδατα, σύμφωνα με το Άρθρο 4 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, είναι:
 - ✓ η εφαρμογή απαραίτητων μέτρων ώστε να προληφθεί ή να περιορισθεί η διοχέτευση ρύπων σε αυτά καθώς και η υποβάθμιση της κατάστασης όλων των υπόγειων υδάτων,
 - ✓ η προστασία, αναβάθμιση και αποκατάσταση όλων των Συστημάτων Υπόγειων Υδάτων, με τη διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ των εκφορτίσεων (φυσική ή μέσω αντλήσεων) και της ανατροφοδότησης των υπόγειων υδάτων, και

- ✓ η εφαρμογή απαραίτητων μέτρων ώστε να αναστραφεί κάθε σημαντική και έμμονη ανοδική τάση συγκέντρωσης οποιουδήποτε ρύπου, η οποία οφείλεται σε ανθρώπινη δραστηριότητα, προκειμένου να μειωθεί η ρύπανση των υπόγειων νερών σταδιακά.
- Για τα Συστήματα Υπόγειου Ύδατος με καλή κατάσταση, τίθεται ως περιβαλλοντικός στόχος η μη υποβάθμιση της κατάστασης. Ο στόχος αυτός αφορά σε 8 υδάτινα σώματα.
- Για τα Συστήματα Υπόγειου Ύδατος που βρίσκονται σε κακή χημική ή κακή ποσοτική κατάσταση τίθεται ως περιβαλλοντικός στόχος η αναβάθμιση της κατάστασής τους μέσω της εφαρμογής του Προγράμματος Μέτρων. Όμως εκτιμάται, για το σύνολο των λοιπών ΣΥΥ ότι, παρά τη θετική επίδραση του προγράμματος μέτρων, οι απαιτούμενοι για την απόκρισή τους χρόνοι είναι πολύ μεγάλοι και ενδέχεται να ξεπεράσουν το 2027 (εξαίρεση άρθρου 4.4).
- Για το Σύστημα Υπόγειου Ύδατος CY-1 Κοκκινοχώρια τίθενται λιγότερο αυστηροί στόχοι και υπάγεται στο άρθρο 4.5(δυσανάλογο κόστος/ τεχνική εφικτότητα) της Οδηγίας για τα Ύδατα, όπως και στο 1ο και 2ο ΣΔΛΑΠ υιοθετήθηκαν λιγότερο αυστηροί περιβαλλοντικοί στόχοι, όπως έχει συμφωνηθεί με το Σχέδιο Δράσης 2013 της Κύπρου, ενώ λαμβάνονται μέτρα για τη μη περαιτέρω υποβάθμιση της κατάστασης του ΥΥΣ και την επίτευξη του καλύτερου δυνατού επιπέδου σταδιακής αναστροφής των συνθηκών.

3.2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΡΩΝ

Το **πρόγραμμα μέτρων** περιλαμβάνει δράσεις για την αντιμετώπιση των σημαντικών πιέσεων που δέχονται τα ύδατα, με σκοπό την επίτευξη των στόχων που τίθενται σε σχέση με την κατάσταση των υδάτων και γενικότερα με την προστασία και την αναβάθμιση του υδάτινου περιβάλλοντος της Κύπρου.

Με την έγκριση του Σχεδίου Διαχείρισης Υδάτων το πρόγραμμα μέτρων αποτελεί το βασικό άξονα των δράσεων που θα πρέπει να αναληφθούν κατά την επόμενη περίοδο 2021-2027, σε σχέση με τη διαχείριση και προστασία των υδάτων.

Τα μέτρα περιλαμβάνουν, είτε οριζόντιες δράσεις για το σύνολο της Κύπρου, είτε στοχευμένες δράσεις/έργα σε υδάτινα σώματα που εμφανίζουν κατάσταση κατώτερη της καλής, ή δέχονται σημαντικές πιέσεις και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ενεργειών που μπορεί να περιλαμβάνει:

- διοικητικές ρυθμίσεις που απορρέουν από την εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας ή απαιτούνται για τη ορθολογική διαχείριση και προστασία των υδάτων,
- την υλοποίηση συγκεκριμένων έργων για την επίτευξη των στόχων προστασίας των υδάτων ή/και τη βελτίωση της κατάστασής τους,

- την υλοποίηση ειδικών διερευνητικών δράσεων για την αύξηση της γνώσης σε περιπτώσεις που υπάρχει έλλειμμα,
- την προώθηση εθελοντικών κωδικών καλών πρακτικών ή/και συμφωνιών σε τοπικό ή/και τομεακό επίπεδο,
- την παροχή οικονομικών κινήτρων για τον εξορθολογισμό της χρήσης και της προστασίας των υδατικών πόρων.

Οι βασικές πηγές χρηματοδότησης του προτεινόμενου προγράμματος μέτρων είναι

- Ο Εθνικός Προϋπολογισμός
- Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
- Το Ταμείο Συνοχής
- Τα Διαρθρωτικά Ευρωπαϊκά Προγράμματα

Το πρόγραμμα μέτρων του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ περιέχει πρόνοιες για την αντιμετώπιση των φαινομένων ξηρασίας και συσχετίζεται άμεσα με το Κλιματική αλλαγή.

Το **προτεινόμενο πρόγραμμα μέτρων** περιλαμβάνει δράσεις και παρεμβάσεις που θα περιληφθούν στον προγραμματισμό της επόμενης εξαετίας 2021-2027. Η διαμόρφωση της πρότασης των μέτρων έγινε με βάση τα ακόλουθα:

- Τις απαιτήσεις που απορρέουν από την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα 2000/60/ΕΚ και τους στόχους που θέτει για την κατάσταση των υδάτων.
- Την πρόοδο εφαρμογής του 2^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Υδάτων και την εμπειρία που αποκτήθηκε κατά την περίοδο αυτή.
- Την κατάσταση των επιφανειακών και των υπογείων υδάτων όπως ταξινομήθηκε με βάση τα αποτελέσματα του δικτύου παρακολούθησης από την έγκριση του 1ου Σχεδίου Διαχείρισης Υδάτων έως σήμερα, όπως παρουσιάζεται στις προηγούμενες παραγράφους του παρόντος.
- Τις σημαντικές πιέσεις που δέχονται ύδατα όπως αυτές εντοπίστηκαν κατά την προετοιμασία του 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης και παρουσιάζονται συνοπτικά στην παράγραφο 4.7.
- Τις δράσεις που έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα για την αντιμετώπιση των πιέσεων αυτών.
- Το βαθμό βεβαιότητας της συσχέτισης της κατάστασης των υδάτων με τις πιέσεις που δέχονται και τις τυχόν νέες έρευνες που απαιτούνται για την αύξηση της σχετικής γνώσης για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του θέματος.
- Τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία και τους πόρους που μπορούν να αντληθούν από αυτά για τη διαχείριση των υδάτων και την υλοποίηση συγκριμένων δράσεων/έργων.
- Τις τεχνικές και τεχνικοοικονομικές δυνατότητες εφαρμογής παρεμβάσεων και έργων που απαιτούνται για την επίτευξη της καλής κατάστασης των υδάτων.

- Το χρόνο ωρίμανσης έργων, περιλαμβανομένων προκαταρκτικών ερευνών και μελετών που απαιτούνται για το σχεδιασμό των κατάλληλων παρεμβάσεων αντιμετώπισης ειδικών θεμάτων
- Τις πολιτικές προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο για την ενσωμάτωση δράσεων για το σκοπό αυτό.
- Τις γενικότερες πολιτικές της Κύπρου σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος και τις δράσεις που υλοποιούνται ή/και προγραμματίζονται στο πλαίσιο αυτό.
- Την ανάλυση κόστους αποτελεσματικότητας των προτεινόμενων μέτρων

Τα μέτρα παρουσιάζονται στα επόμενα κεφαλαία ομαδοποιημένα για κάθε σημαντική πίεση που δέχονται τα ύδατα της Κύπρου, ή για κάθε σημαντικό ζήτημα διαχείρισης των υδάτων που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν για την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα. Στην παρούσα ανάλυση για τις ανάγκες της εκτίμησης των επιπτώσεων σε στρατηγικό επίπεδο, τα μέτρα των ακόλουθων κατηγοριών ομαδοποιούνται σε Άξονες Δράσης (ΑΔ). Σε κάθε ενότητα δίνονται τα ακόλουθα στοιχεία:

- Ο αριθμός των επιφανειακών υδάτινων σωμάτων ή των υπογείων υδάτων που επηρεάζονται από τη συγκεκριμένη πίεση ή σημαντικό ζήτημα διαχείρισης.
- Η κατάσταση σήμερα σε σχέση με την διαχείριση και την αντιμετώπιση του θέματος που αναφέρεται.
- Τα μέτρα/δράσεις που προτείνεται να ενταχθούν στον προγραμματισμό της επόμενης εξαετίας 2021-2027 και αφορούν στην αντιμετώπιση του συγκεκριμένου ζητήματος.

Τα μέτρα του προγράμματος για τις ανάγκες εκτίμησης των επιπτώσεων στην ΣΜΠΕ, κατηγοριοποιήθηκαν στους ακόλουθους Άξονες Δράσης (ΑΔ):

1. Υδρομορφολογικές αλλοιώσεις (ΑΔ1)
2. Αστικά απόβλητα (ΑΔ2)
3. Χώροι απόθεσης απορριμμάτων (ΑΔ3)
4. Γεωργικές δραστηριότητες (ΑΔ4)
5. Απολήψεις / εκτροπές από επιφανειακά ύδατα (ΑΔ5)
6. Απολήψεις από υπόγεια ύδατα (ΑΔ6)
7. Εξορυκτικές δραστηριότητες (ΑΔ7)
8. Δράσεις για την προστασία των προστατευόμενων περιοχών (ΑΔ8)
9. Οριζόντιες δράσεις προστασίας υδάτινων πόρων (ΑΔ9)

Υδρομορφολογικές αλλοιώσεις (ΑΔ1)

Οι υδρομορφολογικές αλλοιώσεις επηρεάζουν την κατάσταση σε 31 ποτάμια υδάτινα σώματα ενώ αποτελούν σημαντική πίεση για 7 Λίμνες της Κύπρου. Κύριος στόχος είναι η μη περαιτέρω υποβάθμιση της κατάστασης των υδάτινων σωμάτων της Κύπρου που δέχονται σημαντικές υδρομορφολογικές πιέσεις και η αποκατάσταση των ποτάμιων υδάτινων σωμάτων που έχουν χαρακτηριστεί ως Ιδιαίτερως Τροποποιημένα Υδάτινα Σώματα, ώστε να βελτιωθεί η κατάστασή τους. Για το σκοπό αυτό για την περίοδο 2021- 2027 προτείνονται τα ανάλογα μέτρα ως προς τον άξονα δράσης ΑΔ1.

Αστικά απόβλητα (ΑΔ2)

Αναφέρεται στην ολοκλήρωση των έργων στο πλαίσιο υλοποίησης των δράσεων συμμόρφωσης της χώρας με τις πρόνοιες της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ στις ορεινές κοινότητες που εμπίπτουν στις υπολεκάνες απορροής 3-3 Καργώτης, 3-4 Ατσας, 3-5 Ελιά, 3-6 Ξερός, 3-7 Σεράχης, 6-5 Γιαλιάς, 7-1 Αμμόχωστος, 7-2 Λιοπέτρι αλλά και στις εργασίες αποκατάστασης του ΧΑΔΑ Βατί καθώς και των υπόλοιπων μικρότερων ΧΑΔΑ επαρχίας Λεμεσού, ώστε να διασφαλιστεί η προστασία των Υδάτων. Οι εργασίες για το ΧΑΔΑ στο Βατί αφορούν σε 1 ποτάμιο υδάτινο σώμα (Γαρούλλης) και σε ένα ποτάμιο ταμειυτήρα (Πολεμιδιών).

Στόχος είναι η βελτίωση της κατάστασης των υδάτινων σωμάτων που δέχονται πιέσεις από αστικά λύματα, αλλά και η διατήρηση της κατάστασης των υπόλοιπων υδάτινων σωμάτων στην Κύπρο εντάσσοντας στο σχεδιασμό του προγράμματος μέτρων για την περίοδο 2021-2027 τα μέτρα του άξονα ΑΔ2.

Χώροι απόθεσης απορριμμάτων (ΑΔ3)

Αφορά στην ολοκλήρωση έργων άμεσης αποκατάστασης 24 υφιστάμενων ΧΑΔΑ επαρχίας Λευκωσίας και σταθμού επεξεργασίας λυμάτων στην Κοινότητα Αγίου Ιωάννη Αγρού αλλά και στην άμεση αποκατάσταση 47 υφιστάμενων ΧΑΔΑ επαρχίας Λεμεσού. Στόχος είναι η βελτίωση της κατάστασης των υδάτινων σωμάτων που δέχονται πιέσεις από τους χώρους απόθεσης απορριμμάτων στο Βατί και στη Λεμεσό και εμφανίζουν κατάσταση κατώτερη της καλής, αλλά και η διατήρηση και η μη περαιτέρω υποβάθμιση της κατάστασης των υπόλοιπων υδάτινων σωμάτων στην Κύπρο που δέχονται τέτοιες πιέσεις για την περίοδο 2021-2027.

Γεωργικές δραστηριότητες (ΑΔ4)

Αφορά σε 30 υδάτινα σώματα (19 ποτάμια, 4 παράκτια και 7 λίμνες) της Κύπρου που εμφανίζουν κατάσταση κατώτερη της καλής, καθώς και σχεδόν στο σύνολο των υπογειών υδάτων, που δέχονται πιέσεις από τις γεωργικές δραστηριότητες.

Κύριοι στόχοι των προγραμματιζόμενων παρεμβάσεων είναι η μείωση ρύπανσης από θρεπτικά που προέρχονται από τη γεωργία, η ευαισθητοποίηση των αγροτών και η προώθηση συμβουλευτικών υπηρεσιών τη γεωργία.

Απολήψεις / εκτροπές από επιφανειακά ύδατα (ΑΔ5)

Οι απολήψεις και οι εκτροπές από επιφανειακά νερά πρακτικά οδηγούν σε υδρομορφολογικές αλλοιώσεις (ΑΔ1). Έτσι, ο συγκεκριμένος άξονας\ αφορά πρακτικά στα 31 ποτάμια υδάτινα σώματα που αναφέρονται στο κεφάλαιο των υδρομορφολογικών αλλοιώσεων, όπου έχουν παρουσιαστεί και οι κατάλληλες ανακουφιστικές παρεμβάσεις για την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα, αλλά και στα υπόλοιπα επιφανειακά υδάτινα σώματα τα οποία δέχονται τέτοιου τύπου πιέσεις αν και μικρότερης κλίμακας.

Τα μέτρα και παρεμβάσεις του ΑΔ5 σχετίζονται κυρίως με την αύξηση της αποδοτικής χρήσης των υδάτων για την εξυπηρέτηση των αναγκών ύδρευσης και άρδευσης που δημιουργούν και τις σημαντικότερες πιέσεις στα ύδατα και τις δυνατότητες μείωσης των απολήψεων από επιφανειακά ύδατα. Στόχος είναι η βελτίωση της κατάστασης των υδάτινων σωμάτων που εμφανίζουν κατάσταση κατώτερη της καλής, αλλά και η διατήρηση και μη περαιτέρω υποβάθμιση της κατάστασης των υπόλοιπων υδάτινων σωμάτων στην Κύπρο που δέχονται τέτοιες πιέσεις. Στο πλαίσιο αυτό στο σχεδιασμό των δράσεων για την περίοδο 2021-2027 εκτός από τις δράσεις που σχετίζονται άμεσα με τις υδρομορφολογικές αλλοιώσεις, εντάσσονται και επιπλέον δράσεις και τεχνικά μέτρα που σχετίζονται με την αποδοτικότητα χρήσης ύδατος, με την τιμολογιακή πολιτική ύδατος και ειδικότερα την εφαρμογή της ανάκτησης κόστους των υπηρεσιών ύδατος με σκοπό την αποφυγή άσκοπης χρήσης των υδάτων, καθώς επίσης και δράσεις για την προώθηση συμβουλευτικών υπηρεσιών στη γεωργία με σκοπό την ορθολογική χρήση νερού την ευαισθητοποίηση/ ενημέρωση.

Απολήψεις από υπόγεια ύδατα (ΑΔ6)

Αφορά σε 14 υπόγεια υδατικά συστήματα των οποίων η ποσοτική κατάσταση αξιολογείται ως κακή. Στόχος είναι η μη περαιτέρω υποβάθμιση και βελτίωση της ποσοτικής κατάστασης των υπογείων υδάτων που δέχονται πιέσεις απόληψης και η διατήρηση της καλής κατάστασης των υπογείων υδάτων που εμφανίζονται με καλή ποσοτική κατάσταση. Στο πλαίσιο αυτό στον προγραμματισμό της περιόδου 2021-2027 εντάσσονται δράσεις, προγράμματα και τεχνικά μέτρα που σχετίζονται με την αποδοτικότητα χρήσης ύδατος, με την τιμολογιακή πολιτική ύδατος και ειδικότερα την εφαρμογή της ανάκτησης κόστους των υπηρεσιών ύδατος με σκοπό την αποφυγή σπατάλης νερού, καθώς και δράσεις για την προώθηση συμβουλευτικών υπηρεσιών στη γεωργία με σκοπό την ορθολογική χρήση νερού, την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση.

Εξορυκτικές δραστηριότητες (ΑΔ7)

Αφορά στο σύνολο των υδάτινων σωμάτων εντός της λεκάνης απορροής των οποίων εντοπίζονται εξορυκτικές δραστηριότητες. Οι βασικοί στόχοι που τίθενται είναι η μη περαιτέρω υποβάθμιση της ποιοτικής κατάστασης των υδάτων που δέχονται πιέσεις κυρίως από τις εγκαταλελειμμένες εγκαταστάσεις μεταλλευτικών δραστηριοτήτων και η ανάληψη άμεσων δράσεων για την βελτίωση της κατάστασης των υδάτινων σωμάτων των

οποίων η χημική κατάσταση είναι κατώτερη της καλής, λόγω παρουσίας τέτοιων πιέσεων. Για την επίτευξη των ανωτέρω προτείνεται στον προγραμματισμό της περιόδου 2021-2027 να ενταχθούν οι δράσεις/παρεμβάσεις του εν λόγω ΑΔ.

Δράσεις για την προστασία των προστατευόμενων περιοχών (ΑΔ8)

Αφορά στις περιοχές που έχουν ενταχθεί στο Μητρώο Προστατευόμενων Περιοχών του Άρθρου Άρθρο 6 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ που περιλαμβάνει:

- Περιοχές που προορίζονται για άντληση ύδατος για ανθρώπινη κατανάλωση
- Υδατικά συστήματα που έχουν χαρακτηριστεί ως ύδατα αναψυχής
- Περιοχές ευαίσθητες στην παρουσία θρεπτικών ουσιών
- Περιοχές για την προστασία οικοτόπων ή ειδών

Κύριοι στόχοι για τις περιοχές αυτές είναι η υλοποίηση των δράσεων προστασίας τους που απορρέουν από τις πρόνοιες των αντίστοιχων Οδηγιών ή/και του Εθνικού Θεσμικού πλαισίου. Στο πλαίσιο αυτό στο προγραμματισμό της περιόδου 2021-2027 εντάσσονται τα μέτρα του εν λόγω ΑΔ.

Οριζόντιες δράσεις προστασίας υδάτινων πόρων (ΑΔ9)

Αναφέρονται στο σύνολο των υδάτων της Κύπρου και περιλαμβάνουν δράσεις κυρίως διοικητικές και ερευνητικές οι οποίες δεν εντάσσονται στις δράσεις αντιμετώπισης συγκεκριμένων σημαντικών πιέσεων αλλά κρίνονται απαραίτητες για την ορθολογική διαχείριση και προστασία των υδάτινων πόρων. Τέτοιες δράσεις που εντάσσονται στον προγραμματισμό της περιόδου 2021-2027 είναι τα μέτρα του εν λόγω ΑΔ.

4. ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Στο πλαίσιο της παρούσας ΣΠΜ εξετάστηκαν τρία εναλλακτικά σενάρια σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού της Κύπρου, μεταξύ των οποίων και το σενάριο της μηδενικής λύσης. Βάσει του Αρ. 5 της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ, απαιτείται στη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΜΠΕ) να μελετηθούν “οι λογικές εναλλακτικές δυνατότητες, λαμβανομένων υπόψη των στόχων και του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του Σχεδίου” καθώς και οι σημαντικότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις της επιλεγόμενης προς εφαρμογή εναλλακτικής δυνατότητας, έτσι ώστε με τη θέσπιση των αναγκαίων μέτρων, όρων και διαδικασιών για την αξιολόγηση και εκτίμηση των επιπτώσεων, που ενδέχεται να έχει στο περιβάλλον, να προωθείται η αειφόρος ανάπτυξη και μία υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος.

Τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για να αξιολογηθούν τα εναλλακτικά σενάρια διαχείρισης, βασίστηκαν στις τρεις (3) διαστάσεις αξιολόγησης, που χρησιμοποιούνται σε τέτοιου είδους εκτιμήσεις: την περιβαλλοντική, την οικονομική και την κοινωνική.

Συγκεκριμένα, τα τρία σενάρια που εξετάστηκαν είναι τα ακόλουθα:

1. **Σενάριο Μηδενικής Λύσης (Εναλλακτική Λύση 0 / ΕΛ-0):** Το Σενάριο αυτό συνεπάγεται τη μη εφαρμογή του προτεινόμενου Σχεδίου Διαχείρισης και τη συνέχιση της υφιστάμενης κατάστασης (do nothing scenario) σύμφωνα με τις ισχύουσες σήμερα ρυθμίσεις (περιλαμβανομένου του 2^{ου} ΣΔΛΑΠ, δηλαδή των μέτρων ως έχουν), όπως αυτές εφαρμόζονται ήδη ή θα εφαρμοστούν μελλοντικά, βάσει της μέχρι σήμερα εναρμόνισης της ΟΠΥ και διατάξεων άλλων κοινοτικών Οδηγιών, του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου της χώρας, καθώς και συναφών σχεδίων και προγραμμάτων που αφορούν άμεσα ή έμμεσα στην προστασία και διαχείριση του υδάτινου περιβάλλοντος.
2. **Σενάριο βασικών μέτρων/παρεμβάσεων (Εναλλακτική Λύση 1 / ΕΛ-1):** Το Σενάριο αυτό συνεπάγεται την εφαρμογή των υφιστάμενων μέτρων προστασίας των υδατικών πόρων (όπως ακριβώς στο σενάριο της μηδενικής λύσης), καθώς επίσης και τα προτεινόμενα βασικά και άλλα βασικά μέτρα της παραγράφου 3 του άρθρου 11 της ΟΠΥ (περιλαμβανομένων: α) της συνέχισης των μέτρων του 2^{ου} ΣΔΛΑΠ & β) την εξειδίκευση/επέκταση των μέτρων του 2^{ου} ΣΔΛΑΠ).
3. **Σενάριο συμπληρωματικών μέτρων/παρεμβάσεων (Εναλλακτική Λύση 2 / ΕΛ-2, προτεινόμενη):** Το Σενάριο αυτό, το οποίο είναι και το προτεινόμενο, συνεπάγεται με την εφαρμογή του Σχεδίου Διαχείρισης της Κύπρου. Με βάση το σενάριο αυτό, εφαρμόζονται όλες οι πρόνοιες του Σχεδίου Διαχείρισης του ΥΔ της Κύπρου, όπως αυτό δίνεται κωδικοποιημένα στα ακόλουθα σημεία:
 - a) Τα μέτρα του 2^{ου} ΣΔΛΑΠ (σημείωση: μέτρα ΕΛ-0).
 - b) Τα προτεινόμενα βασικά μέτρα (οδηγικά) τα οποία αφορούν μόνο στην εφαρμογή της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας (άρθρο 11, παράγραφος

3, εδάφιο α), καθώς επίσης και τα λοιπά³ βασικά μέτρα (άρθρο 11, παράγραφος 3, εδάφια από β μέχρι ι). Σημείωση: μέτρα ΕΛ-1.

- c) Τα συμπληρωματικά μέτρα τα οποία αφορούν συγκεκριμένες παρεμβάσεις σε συγκεκριμένα σώματα, και έχουν προκύψει από την αξιολόγησή των ΥΣ που χρήζουν λήψης μέτρων προκειμένου είτε να βελτιωθεί η κατάστασή τους είτε να αποφευχθεί η υποβάθμισή τους. Σημείωση: τα εν λόγω μέτρα διαχωρίζουν την ΕΛ-1 από την ΕΛ-2.

Συγκριτική αξιολόγηση εναλλακτικών εφαρμογών

Για την αξιολόγηση των εναλλακτικών σεναρίων, αυτά συναρτήθηκαν με κάθε σημαντική πίεση που δέχονται τα ύδατα της Κύπρου και με κάθε σημαντικό ζήτημα διαχείρισης των υδάτων, έτσι ώστε να εκτιμηθεί η συνεισφορά του κάθε σεναρίου στην επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ.

Η περιβαλλοντική σύγκριση των εναλλακτικών σεναρίων, πραγματοποιείται στο επίπεδο των ακόλουθων περιβαλλοντικών κριτηρίων (ΠΚ):

- ΠΚ1: Βιοποικιλότητα
- ΠΚ2: Ποιότητα ατμόσφαιρας και κλιματική αλλαγή
- ΠΚ3: Θόρυβος
- ΠΚ4: Έδαφος
- ΠΚ5: Ύδατα
- ΠΚ6: Τοπιολογικά χαρακτηριστικά
- ΠΚ7: Κοινωνικο-οικονομικά στοιχεία
- ΠΚ8: Πολιτιστική κληρονομιά

Η συγκριτική αξιολόγηση των σεναρίων βασίζεται στην μεθοδολογία των μητρών αξιολόγησης και γίνεται με τη χρήση της παρακάτω σημειολογίας.

Η λύση φαίνεται η καταλληλότερη στην προτεινόμενη μορφή και θα έχει θετικές επιπτώσεις
Η λύση θα έχει ουδέτερες ή αβέβαιες επιπτώσεις
Με μερικές βελτιώσεις η λύση αυτή θα μπορούσε να έχει ουδέτερες ή και θετικές επιπτώσεις
Η λύση αυτή θα είχε σαφώς αρνητικές επιπτώσεις και θα επιδείνωνε τα τυχόν υφιστάμενα προβλήματα

Στον ακόλουθο πίνακα αποτυπώνεται χρωματικά το εύρος (και πρόσημο) των επιπτώσεων που θα προσδεθεί σε κάθε λύση εναλλακτικού σεναρίου για τις ανάγκες της αξιολόγησής τους.

³ Στο ΣΔΛΑΠ αναφέρονται ως άλλα βασικά μέτρα.

ΠΚ \ Σενάριο:	ΕΛ-1	ΕΛ-2	ΕΛ-3
1. Βιοποικιλότητα – Φυσικό Περιβάλλον			
2. Ποιότητα Ατμόσφαιρας			
3. Θόρυβος			
4. Έδαφος			
5. Ύδατα			
6. Τοπιολογικά Χαρακτηριστικά			
7. Κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον			
8. Πολιτιστική Κληρονομιά			

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, το σενάριο της μηδενικής λύσης (ΕΛ-0) και η εναλλακτική λύση ΕΛ-1 (σενάριο βασικών μέτρων) είναι σαφώς δυσμενέστερα –υπό το πρίσμα της περιβαλλοντικής ανάλυσης– από την προτεινόμενη ΕΛ-2 (σενάριο συμπληρωματικών μέτρων), το οποίο έχει το πλεονέκτημα ότι ικανοποιεί καλύτερα τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης καθότι σε αυτό συνυπάρχει αρμονικά η περιβαλλοντική προστασία με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας.

5. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

5.1. ΑΕΡΑΣ & ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ

Για την μέτρηση της ποιότητας του αέρα, χρησιμοποιείται σήμερα στην Κύπρο δίκτυο μέτρησης της ποιότητας της ατμόσφαιρας και των συγκεντρώσεων διαφόρων αέριων ρύπων αποτελούμενο από εννέα (9) σταθμούς εξοπλισμένους με αυτόματα όργανα τελευταίας τεχνολογίας, για τη συνεχή παρακολούθηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης σε όλες τις πόλεις της Κύπρου, τόσο σε περιοχές με αυξημένη τροχαία κίνηση όσο και σε κατοικημένες προαστιακές περιοχές. Οι ρύποι που μετρούνται είναι:

- Διοξείδιο του Θείου (SO₂)
- Οξείδιο του Αζώτου (NO) και Διοξείδιο και Οξείδια του Αζώτου (NO₂)
- Όζον (O₃)
- Μονοξείδιο του άνθρακα (CO)
- Αιωρούμενα Σωματίδια (ΑΣ10, ΑΣ2,5)
- Βενζόλιο (C₆H₆) και άλλες Πτητικές Οργανικές Ενώσεις (ΠΟΕ)

Ταυτόχρονα μετρούνται και οι πιο σημαντικές μετεωρολογικές παράμετροι, όπως η διεύθυνση και ταχύτητα του ανέμου, η θερμοκρασία περιβάλλοντος, η σχετική υγρασία, η ατμοσφαιρική πίεση, η ηλιακή ακτινοβολία και η βροχόπτωση.

5.2. ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Η Κύπρος εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων, τα οποία σήμερα είναι σχεδόν εξ ολοκλήρου διυλισμένα πετρελαϊκά προϊόντα. αποτελούν τους τρεις κύριους πυλώνες της εθνικής ενεργειακής στρατηγικής. Το ποσοστό διείσδυσης των ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή για το έτος 2020 ανέρχεται σε 11.7 % ενώ σε αρκετές κατηγορίες ενέργειας προερχόμενης από ΑΠΕ παρουσιάζεται τάση αύξησης, όπως για παράδειγμα στην ηλιακή θερμική ενέργεια, στα ηλιακά φωτοβολταϊκά και στην αιολική ενέργεια.

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (αιολική, ηλιακή και βιομάζα) αντιπροσώπευαν ένα μερίδιο 9.6% της πρωτογενούς ακαθάριστης εσωτερικής παραγωγής ενέργειας το 2019 με το υπόλοιπο να προέρχεται κυρίως από προϊόντα πετρελαίου (90.4 %). Το δε ποσοστό διείσδυσης των ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή για το έτος 2020 ανέρχεται σε 11.7 % (561,004 MWh σε σύνολο ηλεκτροπαραγωγής από συμβατικές μονάδες 4,246,106 MWh. Αυτή η μη

ισορροπημένη ενεργειακή σύνθεση εκθέτει την κυπριακή οικονομία στις διακυμάνσεις των διεθνών τιμών του πετρελαίου και δημιουργεί ευπάθεια.

Στην Κύπρο παρόλο που το αιολικό δυναμικό δεν είναι ιδιαίτερα υψηλό, εντούτοις υπάρχουν περιοχές στις οποίες η μέση ένταση του ανέμου είναι ικανοποιητική (6-7 m/s) για την ανάπτυξη **αιολικών πάρκων**.

Το ηλιακό δυναμικό της Κύπρου συνίσταται για την ανάπτυξη συστημάτων που χρησιμοποιούν την **ηλιακή ενέργεια**.

Σε σχέση με τις δυνατότητες εγχώριας παραγωγής **βιοκαυσίμων**, η μελέτη για την εκτίμηση του δυναμικού βιομάζας στην Κύπρο κατέδειξε ότι με δεδομένη την περιορισμένη διαθεσιμότητα καλλιεργήσιμων εκτάσεων για ενεργειακή γεωργία, αλλά και τις ξηροθερμικές συνθήκες της Κύπρου, η παραγωγή βιοκαυσίμων θα στηριχθεί αποκλειστικά σε εισαγωγές πρώτων υλών.

Όσον αφορά τη γεωθερμία, η εφαρμογή γεωεναλλάκτη θερμότητας στη χώρα μας παρουσιάζει σημαντική αύξηση το τελευταίο διάστημα. Η τεχνολογία έχει ήδη εφαρμοστεί σε νοσοκομεία, ξενοδοχεία, κτίρια εταιρειών και ιδιωτικές κατοικίες στην Κύπρο.

5.3. ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Το κλίμα της Κύπρου είναι μεσογειακό και χαρακτηρίζεται από ζεστό και ξηρό καλοκαίρι και βροχερό αλλά ήπιο χειμώνα. Οι οροσειρές της Κύπρου (οροσειρά Τροόδους και Πενταδακτύλου) επηρεάζουν τις μετεωρολογικές συνθήκες στις διάφορες περιοχές της Κύπρου και επιδρούν στη δημιουργία τοπικών φαινομένων. Στη δημιουργία τοπικών φαινομένων σημαντικό ρόλο παίζει επίσης η θάλασσα που περιβάλλει το νησί.

Στην κατανομή της **βροχόπτωσης** σημαντικό ρόλο παίζει το ανάγλυφο της ξηράς. Στην κεντρική πεδιάδα και στις πεδινές νοτιοανατολικές περιοχές παρατηρείται ελάχιστη βροχόπτωση, ενώ μέγιστη παρατηρείται στις ορεινές περιοχές. Η μεγαλύτερη βροχόπτωση παρατηρείται από το Νοέμβριο μέχρι το Μάρτιο. Την άνοιξη και το φθινόπωρο οι βροχές είναι κυρίως τοπικές. Το καλοκαίρι η βροχόπτωση είναι χαμηλή και τοπικού χαρακτήρα, κυρίως στις ορεινές περιοχές και στην κεντρική πεδιάδα κατά τις πρώτες απογευματινές ώρες.

Η **θερμοκρασία** του αέρα διαφοροποιείται κατά τόπους, λόγω του ανάγλυφου το οποίο ελαττώνει τη θερμοκρασία κατά 5°C περίπου κάθε 1.000 m ύψος και λόγω της επίδρασης της θάλασσας στις παραθαλάσσιες περιοχές. Το ετήσιο εύρος της θερμοκρασίας του αέρα κυμαίνεται γύρω στους 18°C στις εσωτερικές περιοχές και γύρω στους 14°C στα παράλια.

Το υψόμετρο και η απόσταση από την παραλία παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των τιμών της **σχετικής υγρασίας του αέρα**, που σε μεγάλο βαθμό είναι ενδεικτικές των διαφορών στη θερμοκρασία του αέρα από περιοχή σε περιοχή. Στη διάρκεια της μέρας

κατά το χειμώνα και σ' όλες τις νύχτες του χρόνου η σχετική υγρασία κυμαίνεται κυρίως μεταξύ 65% και 95%. Τα μεσημέρια του καλοκαιριού η σχετική υγρασία κατεβαίνει πολύ χαμηλά. Στην κεντρική πεδιάδα είναι γύρω στο 30% και κάποτε κατεβαίνει μέχρι και 15%.

Όλες οι περιοχές της Κύπρου έχουν μεγάλη διάρκεια **ηλιοφάνειας** σε σύγκριση με πολλές χώρες. Στις πεδινές περιοχές ο μέσος αριθμός ωρών ηλιοφάνειας για ολόκληρο το χρόνο είναι 75% των ωρών που ο ήλιος είναι πάνω από τον ορίζοντα. Σ' όλη τη διάρκεια του καλοκαιριού η ηλιοφάνεια είναι κατά μέσο όρο 11,5 ώρες την ημέρα, ενώ στους μήνες Δεκέμβρη και Γενάρη που έχουν την πιο μεγάλη νέφωση η διάρκεια της ηλιοφάνειας ελαττώνεται μόνο στις 5,5 ώρες την ημέρα.

Στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου οι γενικοί **άνεμοι** είναι κυρίως ελαφροί ως μέτριοι δυτικοί ή νοτιοδυτικοί το χειμώνα και βόρειοι ή βορειοδυτικοί το καλοκαίρι. Στις διάφορες περιοχές της Κύπρου οι γενικοί άνεμοι τροποποιούνται από τους τοπικούς ανέμους. Οι τοπικοί αυτοί άνεμοι είναι οι θαλάσσιες και απόγειες αύρες στις παράλιες περιοχές και οι αναβατικοί και καταβατικοί άνεμοι στις ορεινές περιοχές. Όσον αφορά την ταχύτητα οι άνεμοι στην περιοχή της Κύπρου είναι κυρίως ελαφροί ως μέτριοι.

Η Κύπρος είναι μια χώρα που ήδη βιώνει την **αλλαγή του κλίματος**, ιδίως μέσω της εκτεταμένης ξηρασίας και τις σχετικές επιπτώσεις στην επάρκεια νερού, τη βιοποικιλότητα και σε άλλους τομείς.

5.4. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ

Οι επιμέρους τομείς με τις μεγαλύτερες ποσότητες υγρών αποβλήτων είναι:

- Βιομηχανίες ποτών (76%),
- Παραγωγή τροφίμων (13%) και
- Άλλες βιομηχανίες (11%)

Οι κύριοι τύποι λυμάτων είναι:

- Απόβλητα φυτικών υπολειμμάτων (60,0%),
- Εξειδικευμένα οργανικά κατάλοιπα (10,8%),
- Αλκαλικά λύματα (10,0%),
- Όξινα λύματα (8,9%), και
- Απόβλητα που περιέχουν βαρέα μέταλλα (1,0%)

Βιομηχανικές Περιοχές και Βιομηχανικές Ζώνες

Ένας μεγάλος αριθμός βιομηχανιών βρίσκεται εγκαταστημένος στις Βιομηχανικές Περιοχές και τις Βιομηχανικές/Βιοτεχνικές Ζώνες. Οι Βιομηχανικές Περιοχές και η Ελεύθερη Ζώνη

Λάρνακας είναι χώροι που έχουν απαλλοτριωθεί από την Κυβέρνηση και έχει δημιουργηθεί σ' αυτούς η αναγκαία βιομηχανική υποδομή, ενώ οι Βιομηχανικές / Βιοτεχνικές Ζώνες είναι χώροι, όπου τα τεμάχια γης είναι ιδιοκτησία των ιδιωτών και η κατασκευή της αναγκαίας υποδομής είναι ευθύνη του επενδυτή και των Αρχών τοπικής Αυτοδιοίκησης. Σε όλη την Κύπρο υπάρχουν περισσότερες από 45 Βιομηχανικές Ζώνες και 12 Βιομηχανικές περιοχές.

Εξαιτίας του μεγάλου αριθμού βιομηχανιών που βρίσκονται εκτός των καθορισμένων περιοχών, καθώς και λόγω της έλλειψης μίας ολοκληρωμένης στρατηγικής για κοινή επεξεργασία των υγρών αποβλήτων όλων των εργοστασίων μίας βιομηχανικής περιοχής, το θέμα της βιομηχανικής σημειακής ρύπανσης αντιμετωπίζεται στις ακόλουθες παραγράφους σε επίπεδο μεμονωμένων μονάδων.

Κτηνοτροφικές και πτηνοτροφικές μονάδες

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα συνδέονται άμεσα με την εντατικοποίηση της κτηνοτροφικής δραστηριότητας (χοιροστάσια, πτηνοτροφεία, αγελαδοτροφεία), με αποτέλεσμα να παράγονται μεγάλοι όγκοι κοπριάς και υγρών αποβλήτων. Στην Κύπρο σήμερα λειτουργεί μεγάλος αριθμός εγκαταστάσεων πτηνοτροφίας, χοιροστάσια και βουστάσια. Σημειώνεται ότι στις πρόνοιες της Οδηγίας για Βιομηχανικές Εκπομπές (IED) εμπίπτουν 18 πτηνοτροφεία και 26 χοιροστάσια. Επίσης σε μεμονωμένες περιπτώσεις και για κάποια χρονικά διαστήματα έχει παρατηρηθεί παράνομη απόρριψη υγρών αποβλήτων πτηνοσφαγείων και σφαγείων, τα οποία περιέχουν υψηλό βιολογικό φορτίο. Οι μεγάλες κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις υπόκεινται σε αδειοδότηση για τη διάθεση των υγρών και στερεών αποβλήτων (Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων – AAA).

Τα ελαιοτριβεία διαθέτουν τα λύματά τους κυρίως σε χωμάτινες δεξαμενές εξάτμισης και τα περισσότερα βρίσκονται στην Επαρχία Λευκωσίας. Τα οίσιποιεία παράγουν γενικά μικρές ποσότητες υγρών αποβλήτων τα οποία διατίθενται στην άρδευση μετά από καθίζηση.

5.5. ΥΔΑΤΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

Μέχρι και το 1997 η μοναδική πηγή υδατικών πόρων στην Κύπρο, ήταν η βροχόπτωση. Σύμφωνα με τα επίσημα δεδομένα της μετεωρολογικής υπηρεσίας της Κύπρου, η μέση ετήσια βροχόπτωση για την περίοδο 2008 - 2022, είναι 492 mm. Η ποσότητα νερού που αντιστοιχεί στην ολική επιφάνεια (5993 km³) της ελεύθερης περιοχής της Κύπρου ανέρχεται στα 2.948 εκ. m³, αλλά μόνο το 10% ή 294 εκ. m³ προσφέρεται για εκμετάλλευση, αφού τα υπόλοιπα 90% περίπου επιστρέφουν στην ατμόσφαιρα ως απευθείας εξάτμιση και διαπνοή.

Η Κύπρος χαρακτηρίζεται γενικά από έλλειψη πόρων γλυκού νερού περιορίζοντας τις δυνατότητες γεωργικής εκμετάλλευσης των εδαφών, αλλά και την γενική παραγωγικότητα του χερσαίου οικοσυστήματος. Τα μειωμένα αποθέματα επιφανειακών υδάτων οδήγησαν στην υπεράντληση των υδροφορέων, με αποτέλεσμα τα περισσότερα συστήματα υπόγειων

υδάτων να θεωρείται σήμερα ότι βρίσκονται «σε κίνδυνο». Το μεγαλύτερο πρόβλημα υπεράντλησης μεταξύ των υπόγειων υδροφορέων της ελεύθερης Κύπρου, παρατηρείται στους υδροφορείς Κοκκινοχωριών, Κιτίου, Γερμασόγειας, Ακρωτηρίου και Πέγεια με αποτέλεσμα τη διείσδυση του θαλάσσιου νερού στους υδροφορείς και τον επηρεασμό της ποιότητας των υδάτων. Τα φράγματα βοήθησαν στην ομοιόμορφη διανομή του νερού ανεξάρτητα από την κατανομή της βροχόπτωσης και μείωσαν, ως ένα βαθμό, στα προβλήματα από μικρής διάρκειας ξηρασίες. Όμως η συνεισφορά τους, λόγω των μακρόχρονων ανομβριών της αυξημένης ζήτησης λόγω ανάπτυξης και ίσως της ιεράρχησης της ζήτησης δεν ήταν η αναμενόμενη και ανάγκασε το κράτος να επενδύσει σε εναλλακτικές πηγές εξασφάλισης πόσιμου νερού, όπως η ανέγερση και λειτουργία των μονάδων αφαλάτωσης στη Δεκέλεια, Λάρνακα, Επισκοπή και Βασιλικό.

Η διαθεσιμότητα νερού στις πεδινές και παράκτιες περιοχές έχει αυξηθεί σημαντικά από τα κυβερνητικά υδατικά έργα και έχει μειωθεί ο ανταγωνισμός για νερό μεταξύ ύδρευσης και άρδευσης. Ωστόσο, η ζήτηση νερού άρδευσης, ειδικά σε περιόδους ξηρασίας, δεν ικανοποιείται πάντα. Η ποιότητα των υπογείων υδάτων θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική, καθώς η πλειοψηφία των υπόγειων υδατινών σωμάτων βρίσκονται σε κακή ποσοτική κατάσταση και η αποκατάστασή τους δεν αποτελεί εύκολη διαδικασία. Όσον αφορά τη διαθεσιμότητα νερού για άρδευση, τα μέτρα που έχουν εφαρμοστεί έως τώρα δεν έχουν πλήρως ικανοποιήσει τη ζήτηση για νερό, καθώς η γεωργία αποτελεί τον κύριο χρήστη νερού στην Κύπρο, και την καλοκαιρινή περίοδο όταν τα διαθέσιμα νερού είναι περιορισμένα, επιβάλλονται συχνά περικοπές στην παροχή νερού άρδευσης. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι μια τάση επιδείνωσης της ποιότητας των υδάτων παρατηρείται κυρίως στους υπόγειους υδροφορείς της Κύπρου, λόγω της απότομης αστικοποίησης, της διάθεσης υγρών αστικών αποβλήτων σε σηπτικούς βόθρους, της εντατικής καλλιέργειας και χρήσης λιπασμάτων και, της υπεράντλησης των υπογείων υδάτων με αποτέλεσμα την υφαλμύρωση των παράκτιων υδροφορέων.

Εκτός από την υφαλμύριση των παράκτιων υδροφορέων, λόγω της υπεράντλησής τους, τα υπόγεια νερά υφίστανται σοβαρές πιέσεις από άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες, με τη γεωργία και η κτηνοτροφία να είναι οι σημαντικότερες αφού προκαλούν κυρίως αύξηση της συγκέντρωσης των νιτρικών αλάτων. Η ποιότητα των υπόγειων νερών επηρεάζεται και από φυσικά αίτια, όπως η γεωλογική σύσταση των πετρωμάτων και οι κλιματικές συνθήκες.

5.6. ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η Κύπρος βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα της Μεσογείου στη Λεκάνη της Λεβαντίνης. Τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της περιοχής αυτής είναι υψηλές θερμοκρασίες, υψηλή αλατότητα μικρής έκτασης παλιρροιακά φαινόμενα, ολιγοτροφικό χαρακτήρα (εμφανίζεται γενικά φτωχή σε θρεπτικά συστατικά, υψηλή βιοποικιλότητα και υψηλό αριθμό ξενικών ειδών.

Θαλάσσια Ρύπανση

Το θαλάσσιο περιβάλλον αποτελεί πολύτιμη κληρονομιά που πρέπει να προστατεύεται, να διαφυλάσσεται και εφόσον είναι εφικτό, να αποκαθίσταται, με απώτερο σκοπό τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και της λειτουργίας των οικοσυστημάτων για την εξασφάλιση καθαρών και παραγωγικών θαλασσών. Τα θαλάσσια οικοσυστήματα απειλούνται με υποβάθμιση από διάφορες πιέσεις, όπως είναι κυρίως η ρύπανση, ο ευτροφισμός, η υπεραλιεία, η εισαγωγή εξωτικών ειδών, η αλλαγή του κλίματος και άλλων πολλών δραστηριοτήτων. Η ρύπανση της ανοικτής θάλασσας σχετίζεται τόσο με πλοία που διασχίζουν την περιοχή της Κύπρου όσο και με αυτά που κινούνται στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Οι απορρίψεις χημικών και κατάλοιπων πετρελαίου από τα πλοία από το ξέπλυμα αντλιών και δεξαμενών, γνωστή και ως "λειτουργική ρύπανση", αποτελεί ακόμα ένα σημαντικό παράγοντα της θαλάσσιας ρύπανσης. Σημαντική είναι και η επίπτωση της ποντοπόρου ναυσιπλοΐας όσον αφορά στην εισαγωγή ξένων ειδών στην Μεσόγειο θάλασσα.

Αλιεία - Υδατοκαλλιέργεια

Ο αλιευτικός τομέας της Κύπρου αποτελείται από την παράκτια αλιεία, την αλιεία τρατών βυθού και την αλιεία πολυδύναμων σκαφών. Εκτός από την επαγγελματική αλιεία, στα νερά της Κύπρου εξασκείται και ερασιτεχνική αλιεία είτε από την ακτή είτε από σκάφος. Παρόλο που η ετήσια συνεισφορά της θαλάσσιας αλιείας στην κυπριακή οικονομία είναι σχετικά χαμηλή, ο αλιευτικός τομέας στην Κύπρο θεωρείται σημαντικός, κυρίως γιατί προσφέρει οικονομικά και κοινωνικά οφέλη σε παράκτιες περιοχές, δημιουργεί θέσεις εργασίας και προσφέρει υγιεινά προϊόντα στους καταναλωτές. Ο αλιευτικός τομέας της Κύπρου αντιμετωπίζει σήμερα σημαντικά προβλήματα βιωσιμότητας, που οφείλονται σε διάφορους παράγοντες.

Ως προς την Υδατοκαλλιέργεια στην Κύπρο υπάρχουν

- αδειοδοτημένες **Μονάδες Ανοικτής Θαλάσσης** - πάχυνσης μεσογειακών ειδών, από τις οποίες πέντε (5) είναι ενεργές.
- τρία (3) αδειοδοτημένα Εκκολαπτήρια Θαλασσίων Ειδών – Θαλάσσιων Γαρίδων που βρίσκονται σε χερσαίες εγκαταστάσεις σε παράκτιες περιοχές και συγκεκριμένα στον ποταμό Λιοπετρίου, Ακρωτήρι Λεμεσού και στα Κούκλια Πάφου.
- επτά (7) μικρές μονάδες Υδατοκαλλιέργεια Γλυκών Νερών κάποιες εκ των οποίων λειτουργούν και ως εκκολαπτήρια ψαριών, δύο (2) μικρές μονάδες παραγωγής διακοσμητικών ψαριών, και μία κρατική ερευνητική μονάδα.
- δύο κυβερνητικοί ερευνητικοί σταθμοί υδατοκαλλιέργειας στο Μενεού (θαλασσινά είδη), και στον Καλοπαναγιώτη (είδη γλυκού νερού).

5.7. ΕΔΑΦΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Το έδαφος είναι ένας σημαντικός φυσικός πόρος καθώς αποτελεί πηγή παραγωγής τροφίμων και άλλης βιομάζας, αποτελεί μέσο αποθήκευσης, διήθησης και μετατροπής ανόργανων και οργανικών συστατικών, νερού, ενέργειας καθώς και διαφόρων χημικών ουσιών. Επίσης αποτελεί το οικολογικό ενδιαίτημα για πολυποίκιλους οργανισμούς που διαβιούν στο εσωτερικό ή την επιφάνεια και φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον για την ανθρωπότητα.

Μεταλικά ορυκτά – Μεταλλεία

Η Κύπρος διαθέτει μεταλλεύματα, που αποτελούνται από μεταλλικά ή μη ορυκτά και λατομικά υλικά που αποτελούνται από αμέταλλα ή βιομηχανικά ορυκτά. Τα μεταλλεύματα της Κύπρου σχετίζονται κατά κανόνα με το Οφιολιθικό Σύμπλεγμα του Τροόδους και περιλαμβάνουν θειούχα μεταλλεύματα (κοιτάσματα σιδηροπυρίτη, χαλκού και άλλων βαρέων μετάλλων συνοδευόμενα από χρυσό και άργυρο) και μεταλλεύματα χρωμίτη και αμιάντου. Η Κύπρος είναι ένα από τα πρώτα μέρη της γης όπου άρχισε εκμετάλλευση, επεξεργασία και χρήση του χαλκού.

Σήμερα στην Κύπρο τυγχάνουν εκμετάλλευσης ιζηματογενείς σχηματισμοί όλων των τύπων και διάφορων γεωλογικών περιόδων, όπως ασβεστόλιθοι σε διάφορες ποιότητες και τύπους, άργιλος και γύψος. Υπάρχουν παγκύπρια περίπου **130 λατομεία** που παράγουν διάφορα πετρώματα και βιομηχανικά ορυκτά, εκ των οποίων **22 βρίσκονται στο τελικό στάδιο αποκατάστασης του χώρου των λατομικών εργασιών.**

5.8. ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ

Στη μορφολογία της νήσου κυριαρχούν οι πιο κάτω μορφολογικές ενότητες:

- Το ορεινό σύμπλεγμα Τροόδους. Το ορεινό σύμπλεγμα Τροόδους είναι ένας επιβλητικός ορεινός όγκος ελλειπτικής μορφής, που καταλαμβάνει το κεντρικό-δυτικό τμήμα του νησιού και αποτελείται αποκλειστικά από πυριγενή πετρώματα, τα οποία αποτελούν το γνωστό Οφιολιθικό Σύμπλεγμα του Τροόδους. Το Οφιολιθικό Σύμπλεγμα του Τροόδους είναι το "θεμέλιο" πάνω στο οποίο έχει κτιστεί το νησί, είναι δηλαδή η γεωλογική και μορφολογική σπονδυλική στήλη της Κύπρου.
- Η βόρεια οροσειρά (Πενταδακτύλου). Η βόρεια οροσειρά περιλαμβάνει τον Πενταδάκτυλο και την Καρπασία. Η μορφολογία της οροσειράς, που βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τη θάλασσα, περιλαμβάνει ψηλές απόκρημνες βουνοκορφές, κάθετες πλαγιές, βαθιά φαράγγια, διάσελα και μικρές κοιλάδες στις οποίες ρέουν μικροί ποταμοί. Τα καρστικά φαινόμενα που χαρακτηρίζουν τα ασβεστολιθικά πετρώματα της οροσειράς, δημιούργησαν υπόγειες σπηλιές με σταλακτίτες και σταλαγμίτες, κατακρημνίσεις και κουφώματα.

- Η κεντρική πεδιάδα (Μεσαορίας). Η Κεντρική πεδιάδα, η ονομαζόμενη Μεσαορία, βρίσκεται μεταξύ των οροσειρών του Τροόδους και του Πενταδακτύλου και εκτείνεται από τον κόλπο της Μόρφου στα δυτικά, μέχρι τον κόλπο της Αμμοχώστου στα ανατολικά. Τα πετρώματα της κεντρικής πεδιάδας είναι από τα πιο πρόσφατα της Κύπρου. Είναι ιζηματογενούς προέλευσης και μεταφέρθηκαν από τον Πενταδάκτυλο και το Τρόδος και εναποτέθηκαν στη θάλασσα, ακριβώς εκεί που βρίσκεται σήμερα η κεντρική πεδιάδα.
- Η λοφώδης περιοχή γύρω από το ορεινό σύμπλεγμα Τροόδους. Οι λόφοι που περιβάλλουν το πυριγενές σύμπλεγμα του Τροόδους αποτελούν ξεχωριστή μορφολογική περιφέρεια, η οποία εκτείνεται ανατολικά, νότια και δυτικά της Οροσειράς. Η λοφώδης περιφέρεια χαρακτηρίζεται από αποστρογγυλωμένους κρητιδούχους λόφους, καρστικά φαινόμενα, ξερές κοιλάδες, μικρά διαμελισμένα οροπέδια και μερικούς τραπεζοειδείς λόφους. Στο τοπίο κυριαρχεί το άσπρο χρώμα των κρητίδων ή το μπεζ χρώμα των μαργών και των μαργαϊκών κρητίδων. Εξαιρεση αποτελεί το βαθύ ερυθροκαφέ χρώμα των Μαμωνιών
- Οι παράκτιες πεδιάδες. Είναι πέντε στενές παράκτιες πεδιάδες, στις οποίες απαντώνται θαλάσσιες αναβαθμίδες. Οι πεδιάδες αυτές είναι της Κερύνειας, της Λάρνακας της Λεμεσού-Αυδήμου, της Πάφου και της Χρυσοχούς. Η πεδιάδα της Λάρνακας βρίσκεται πάνω στις πρόσφατες αλλουβιακές αποθέσεις, τις αποθέσεις των θαλάσσιων αναβαθμίδων και τις αποθέσεις του σχηματισμού Λευκωσίας. Η πεδιάδα της Λεμεσού εκτείνεται από την Αμαθούντα στα ανατολικά, μέχρι το Κούριον στα δυτικά. Η παράκτια αυτή πεδιάδα εκτείνεται από τον ποταμό Χαποτάμι μέχρι τον οικισμό του Αγίου Γεωργίου της Πέγειας. Περιλαμβάνει τη στενή παράκτια πεδιάδα που εκτείνεται από το χωριό Νέα Δήμματα στα ανατολικά, μέχρι τα Λουτρά της Αφροδίτης στα δυτικά.

5.9. ΑΠΟΒΛΗΤΑ

Αστικά και επικίνδυνα στερεά απόβλητα

Όσον αφορά τους Χώρους Υγειονομικής Ταφής και Ολοκληρωμένες Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Αποβλήτων λειτουργεί

- η Ολοκληρωμένη Εγκατάσταση Διαχείρισης Αποβλήτων Επαρχιών Λάρνακας Αμμοχώστου (ΟΕΔΑ) όπου περιλαμβάνει τις ακόλουθες μονάδες:
- Μονάδα Υποδοχής - Τροφοδοσίας σύμμεικτων οικιακών αποβλήτων - Μονάδα Υποδοχής και Τεμαχισμού Ογκωδών.
- Μονάδα Μηχανικής διαλογής – Χειροδιαλογής - Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ)
- Μονάδα ταχείας κομποστοποίησης
- Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων (ΧΥΤΥ)

- η Ολοκληρωμένη Εγκατάσταση Διαχείρισης Αποβλήτων Λεμεσού (ΟΕΔΑ) που περιλαμβάνει εγκαταστάσεις για τη μηχανική διαλογή των αποβλήτων για τα ανακυκλώσιμα υλικά και βιολογική επεξεργασία με αναερόβια χώνευση του οργανικού κλάσματος των αποβλήτων, με συμπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας από την καύση του παραγόμενου βιοαερίου

Επίσης, ο ΧΥΤΑ Πάφου στην Μαραθούντα, του οποίου ο Σταθμός επεξεργασίας στραγγισμάτων του ΧΥΤΑ Πάφου δέχεται:

- Στραγγίσματα από τον ΧΥΤΑ Πάφου,
- Βοθρολύματα
- Λάσπες από μικρές εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού και
- άλλα σύνθετα υγρά απόβλητα (από λιποπαγίδες, αμμοσυλλέκτες κ.α.) που προσκομίζονται με βυτία.

Επίσης, χρησιμοποιούνται και 3 σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ) στο χωριό Χρυσοχούς και Σκαρίνου, στην Κοινότητα Καντού, καθώς και η Μονάδα ΣΕΔΑ Λεμεσού.

Τόσο ο ΧΥΤΑ Πάφου όσο και η Μονάδα Ολοκληρωμένων Εγκαταστάσεων Διαχείρισης Αποβλήτων Λάρνακας – Αμμοχώστου εμπίπτουν στις πρόνοιες της Οδηγίας IED

Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) και λυματοδεξανές στο Βατί

Οι ΧΑΔΑ (ενεργοί ή ανενεργοί) θεωρούνται παγκοσμίως μια τεράστια, «επικίνδυνη κληρονομιά» για τη δημόσια υγεία και το περιβάλλον, η οποία προέκυψε είτε από τον λανθασμένο τρόπο διαχείρισης των στερεών αποβλήτων είτε από τη κακή χρήση επεξεργασία επικίνδυνων για το περιβάλλον υλικών.

Σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας (2019) μετά την έναρξη λειτουργίας του ΧΥΤΑ Μαραθούντα (Πάφος) και την έναρξη λειτουργίας των ΧΥΤΥ στην Κόσιη και στο Πεντάκωμο, η λειτουργία 116 Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) στην Κύπρο σταδιακά τερμάτισε, μεταξύ των οποίων οι Κοτσιάτης και το Βατί, που ήταν οι κύριοι ΧΑΔΑ, που χρησιμοποιήθηκαν για τη διάθεση δημοτικών και άλλων αποβλήτων των επαρχιών Λευκωσίας και Λεμεσού αντίστοιχα.

Αστικά λύματα

Η συλλογή, επεξεργασία και διάθεση των αστικών λυμάτων καθώς επίσης και ορισμένων βιομηχανικών τροφίμων στην Κύπρο διέπεται από τις πρόνοιες της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ.

Η εναρμόνιση της Κυπριακής νομοθεσίας με την οδηγία αυτή έγινε με τους περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών και του Εδάφους Νόμους του 2002 μέχρι 2013 (106(I)/2002 – βασικός Νόμος) και τον Νόμο περί Αποχετευτικών Συστημάτων (Τροποποιητικός Νόμος Αρ. 108(I)/2004). Στο πλαίσιο αυτό σήμερα στην Κύπρο λειτουργούν 17 σταθμοί επεξεργασίας αστικών λυμάτων με μέγιστη δυναμικότητα 1.029.000 ι.κ., οι οποίοι καλύπτουν 57 οικισμούς.

Απόβλητα πλοίων

Η εκκένωση των συστημάτων αποχέτευσης των πλοίων, τόσο των μεγάλων όσο και των μικρότερων πλοιαρίων που εκτελούν κρουαζιέρες στη θάλασσα, δημιουργεί σημαντική ρύπανση στο θαλάσσιο περιβάλλον και σημαντική υποβάθμιση του θαλάσσιου αλλά και του παράκτιου οικοσυστήματος.

5.10. ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ

Η χωροταξική οργάνωση της χώρας καθίζεται κατά βάση από τον περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο, ο οποίος προνοεί για την ετοιμασία Σχεδίων Ανάπτυξης, μέσω των οποίων προδιαγράφονται οι πολιτικές οι οποίες θα πρέπει να ακολουθούνται για την προαγωγή και τον έλεγχο της ανάπτυξης. Με βάση τον ίδιο Νόμο τα Σχέδια Ανάπτυξης περιλαμβάνουν:

- το Σχέδιο για την Νήσο,
- τα Τοπικά Σχέδια,
- τα Σχέδια Περιοχής και
- τη Δήλωση Πολιτικής.

Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας

Στο Τοπικό Σχέδιο (ΤΣ) περιλαμβάνονται οι περιοχές των Δήμων Λευκωσίας, Αγίου Δομετίου, Έγκωμης, Στροβόλου, Αγλαντζιάς, Λακατάμιας και Λατσιών και η περιοχή του Κοινοτικού Συμβουλίου Γερίου. Στο ΤΣ προνοείται η σταδιακή δημιουργία ενός οργανωμένου συστήματος δημόσιων ελεύθερων χώρων πρασίνου που θα συμβάλλει στην αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Η έκταση της περιοχής του Τοπικού Σχεδίου ανέρχεται σε 19.000 εκτάρια, και σύμφωνα με την έκθεση της Στατιστικής Υπηρεσίας «Απογραφή Πληθυσμού 2011» (Στοιχεία Πληθυσμού κατά Επαρχία), ο πληθυσμός στα όρια του Σχεδίου κατά το έτος 2010 ήταν 240.200 άτομα.

Στο Τοπικό Σχέδιο δεν περιλαμβάνονται περιοχές Natura 2000, όμως υπάρχουν άλλου είδους σημαντικότητας χώροι που συντείνουν κυρίως στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού εντός έντονου αστικού περιβάλλοντος. Τέτοιοι είναι οι λεγόμενοι ελεύθεροι χώροι πρασίνου, στους οποίους συγκαταλέγονται: Δάσος Αθαλάσσης, Τοπικά Πάρκα, Κοίτη του ποταμού Πεδιαίου, Γεωπάρκο Φαραγγιού Κακκαρίστρας και Λόφου του Απαλού, Περιφερειακό Πάρκο Λακατάμιας, Τάφος, Ιδιωτικοί Χώροι Πρασίνου, Δημόσιοι Χώροι Πρασίνου.

Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού

Η έκταση της περιοχής του Τοπικού Σχεδίου ανέρχεται σε 13.800 εκτάρια, και σύμφωνα με την έκθεση της Στατιστικής Υπηρεσίας Απογραφή Πληθυσμού 2011 (Στοιχεία Πληθυσμού κατά Επαρχία), ο πληθυσμός στα όρια του Σχεδίου κατά το έτος 2010 ήταν 181.100 άτομα.

Τοπικό Σχέδιο Λάρνακας

Η έκταση της περιοχής του Τοπικού Σχεδίου ανέρχεται σε 12.155 εκτάρια περίπου, και σύμφωνα με την έκθεση της Στατιστικής Υπηρεσίας Απογραφή Πληθυσμού 2011 (Στοιχεία Πληθυσμού κατά Επαρχία), ο πληθυσμός στα όρια του Σχεδίου κατά το έτος 2010 ήταν 86.400 άτομα.

Τοπικό Σχέδιο Πάφου

Η έκταση της περιοχής του Τοπικού Σχεδίου ανέρχεται σε 10.099 εκτάρια περίπου, και σύμφωνα με την έκθεση της Στατιστικής Υπηρεσίας Απογραφή Πληθυσμού 2011 (Στοιχεία Πληθυσμού κατά Επαρχία), ο πληθυσμός στα όρια του Σχεδίου κατά το έτος 2010 ήταν 61.600 άτομα.

Τοπικό Σχέδιο Χρυσοχούς

Το τροποποιημένο (επανεξέταση) Τοπικό Σχέδιο Κόλπου Χρυσοχούς, δημοσιεύτηκε τον Αύγουστο του 2021, μετά την ακύρωση του Τοπικού Σχεδίου Κόλπου Χρυσοχούς 2015 από το Διοικητικό Δικαστήριο στις 4 Νοεμβρίου 2020. Αποσκοπεί στον καθορισμό και την εφαρμογή του κατάλληλου πλαισίου μακροπρόθεσμης πολεοδομικής πολιτικής που θα επιτρέψει την ορθολογική ανάπτυξη της περιοχής του Σχεδίου μέχρι το 2023, το οποίο καθορίζεται ως το έτος ορίζοντας του Σχεδίου.

5.11. ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ – ΧΛΩΡΙΔΑ ΚΑΙ ΠΑΝΙΔΑ

Η στρατηγική θέση της Κύπρου στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων που την καθιστά μεταναστευτικό κέντρο, το ποικιλόμορφο γεωμορφολογικό ανάγλυφό της, οι έντονες διακυμάνσεις στη θερμοκρασία και τη βροχόπτωση από περιοχή σε περιοχή, σε συνδυασμό με τη μακρά ιστορία του νησιού, έχουν ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση μιας πλούσιας και μοναδικής βιοποικιλότητας με πλήθος διαφορετικών οικοτόπων, μεγάλο αριθμό ενδημικών ειδών χλωρίδας, και σημαντικό αριθμό ειδών πανίδας. Άλλωστε συγκαταλέγεται ανάμεσα στα 10 περιφερειακά κέντρα βιοποικιλότητας (mini-hotspots) στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογειακής λεκάνης – που αποτελεί μία από τις 200 οικολογικά πιο σημαντικές περιοχές στον κόσμο και ένα από τα 34 πιο σημαντικά κέντρα βιοποικιλότητας παγκοσμίως (biodiversity hotspot), λόγω του μεγάλου πλούτου φυτικών ειδών και του ότι ποσοστό μεγαλύτερο του 10% των ειδών αυτών είναι στενότοπα ενδημικά.

Οικότοποι

Η Κύπρος είναι ένα νησί που χαρακτηρίζεται από την ποικιλία των τοπίων του, ως αποτέλεσμα των εναλλαγών στο κλίμα, της ποικιλότητας στη γεωλογία, καθώς και της μακρόχρονης παρουσίας και της αλληλεπίδρασης του ανθρώπου με τη φύση. Όλοι οι τύποι βλάστησης, συμπεριλαμβανομένων και των καλλιεργειών (ιδιαίτερα των παραδοσιακών), αποτελούν σημαντικά ενδιαίτηματα για τα σπάνια είδη φυτών, αλλά και για τα είδη πανίδας του νησιού. Κύριο δασοπονικό είδος είναι η τραχεία πεύκη. Τα δάση τραχείας πεύκης καλύπτουν μεγάλο μέρος των οροσειρών του Τροόδους και του Πενταδάκτυλου, αλλά και μέρος της Χερσονήσου του Ακάμα. Τα δάση μαύρης πεύκης εντοπίζονται αποκλειστικά στο Τρόοδος, όπου και καταλαμβάνουν όλη σχεδόν την ανωδασική ζώνη. Ιδιαίτερη αξία έχει φυσικά η παρουσία του δάσους του βραχύφυλλου κέδρου που φύεται μόνο στην Κύπρο και συγκεκριμένα στην οροσειρά του Τροόδους. Η δρύς ή κληθρόφυλλη ή Λατζιά ενδημικό είδος της Κύπρου, απαντά σε πυριγενείς, βραχώδεις, απόκρημνες και ομαλές βουνοπλαγιές. Δάση κυπαρισσιών εμφανίζονται στον Πενταδάκτυλο καθώς και Συστάδες ορεινών ειδών αρκεύθου (*Juniperus foetidissima*, *J. oxycedrus*, *J. excelsa*) εμφανίζονται στα υψηλά υψόμετρα της οροσειράς του Τροόδους.

Μια ασυνεχής και μάλλον στενή λωρίδα από παραποτάμια βλάστηση αναπτύσσεται κατά μήκος των ρυακιών που διασχίζουν το νησί, συχνά δια μέσω καλλιεργούμενης γης. Λιβάδια διαφόρων τύπων, σχηματίζονται σε ανοιχτές θέσεις, ανάμεσα στους θαμνώνες και σε ανοίγματα δασών ή σε παρυφές καλλιεργειών και δρόμων και σε εγκαταλειμμένες καλλιέργειες. Οι αμμώδεις ακτές είναι, ως επί το πλείστον, στενές με αμμόφιλες κοινότητες σε χαμηλές πρωτογενείς ή κινούμενες θίνες. Τέλος, οι βραχώδεις οικότοποι φιλοξενούν χασμοφυτικές κοινότητες που αναπτύσσονται σε ασβεστολιθικό υπόστρωμα (Ακάμας, Πενταδάκτυλος), πυριγενείς (Τρόοδος) ή και υγρούς βράχους.

Χλωρίδα

Ένα από τα σημαντικότερα γνωρίσματα της βιοποικιλότητας της Κύπρου είναι η πλούσια και μοναδική χλωριδική της ποικιλότητα. Ο ακριβής αριθμός των ειδών διαφοροποιείται στις διάφορες αναφορές, γεγονός που οφείλεται στο ότι τις τελευταίες δεκαετίες έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των επιστημονικών ερευνών και εργασιών στην Κύπρο, αλλά και στο ότι καταγράφονται συνεχώς νέα είδη για το νησί. Τα περισσότερα από τα ενδημικά φυτά της Κύπρου εντοπίζονται στις δύο οροσειρές του νησιού: 94 ενδημικά φυτά απαντούν στην οροσειρά του Τροόδους, ενώ στην οροσειρά του Πενταδάκτυλου συναντώνται 56.

Πανίδα

Η πανίδα της Κύπρου περιλαμβάνει ενδημικά είδη, όπως το Κυπριακό αγρινό *Ovis orientalis orphion* (*Ovis gmelini orphion*) που συχνά χαρακτηρίζεται ως το «εθνικό ζώο της Κύπρου», αποτελεί το μεγαλύτερο άγριο θηλαστικό της Κύπρου και έχει μελετηθεί σε μεγάλο βαθμό, αλλά και διάφορα είδη θηλαστικών, φιδιών, πτηνών και εντόμων.

Εξαιρετικά σημαντική κρίνεται η σημασία της χώρας όσον αφορά στην Ορνιθοπανίδα, καθώς αποτελεί τη μοναδική Ευρωπαϊκή χώρα η οποία έχει καταταχθεί από το Διεθνή Πτηνολογικό Σύνδεσμο σαν Ενδημική Περιοχή για Πουλιά στον κόσμο, ενώ αποτελεί μία από τις 8 σημαντικότερες μεταναστευτικές οδούς για τα πτηνά στην Ευρώπη, με καταγεγραμμένα περισσότερα από 381 είδη. Από αυτά, 53 είναι μόνιμοι κάτοικοι, ενώ τα υπόλοιπα είναι αποδημητικά. Βέβαια, ο αριθμός των επισκεπτών και κυρίως των χειμερινών, ποικίλει από χρόνο σε χρόνο και εξαρτάται από τις κλιματικές συνθήκες στη Βόρεια και Ανατολική Ευρώπη, αλλά και τις βροχοπτώσεις στην Κύπρο.

Στην Κύπρο απαντούν 21 είδη ερπετών εκ των οποίων ένα φίδι (*Hierophis cypriensis*) και μια σαύρα (*Phoenicolacerta troodica*) είναι ενδημικά στο νησί. Επιπλέον αναγνωρίζονται και 8 ενδημικά υποείδη. Υπάρχουν 3 είδη χελωνών, 2 από τα οποία είναι θαλάσσιες χελώνες και 1 γλυκών νερών. Οι θαλάσσιες χελώνες χαρακτηρίζονται ως κινδυνεύοντα είδη, σύμφωνα με τα κριτήρια της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης, έχουν μελετηθεί εκτενώς και έχουν αναληφθεί αρκετές δράσεις προστασίας των περιοχών ωοτοκίας τους.

Στην Κύπρο έχουν καταγραφεί 33 είδη θηλαστικών εκ των οποίων 19 είναι τα είδη νυχτερίδων, 10 είδη χερσαίων (4 τρωκτικά, 2 μυγαλίδες, αλεπού, λαγός, σκαντζόχοιρος, αγρινό) και 2 είδη θαλάσσιων θηλαστικών.

Η εντομοπανίδα της Κύπρου σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή βάση δεδομένων για την πανίδα (Fauna Europaea, 2012) περιλαμβάνει 5317 είδη και υποείδη.

Στο θαλάσσιο τμήμα της Κύπρου αναφέρονται πλήθος προστατευόμενων και απειλούμενων ασπόνδυλων ειδών. Σε στάσιμα εσωτερικά νερά της Κύπρου απαντούν τοπικά και άλλα είδη αυτοχθόνων ψαριών θαλασσινής προέλευσης.

5.12. ΤΟΠΙΟ

Το φυσικό χαρακτηριστικό της περιοχής είναι ο νησιωτικός της χαρακτήρας. Στο νησί εμφανίζεται ποικιλία παράκτιων οικοτόπων όπως βραχώδεις ακτές λιγότερο ή περισσότερο απότομης κλίσης, αμμώδεις παραλίες με μεγάλη ή μικρή οριζόντια ή κάθετη έκταση, ανοιχτοί και κλειστοί κόλποι, οξύληκτα ή στρογγυλεμένα ακρωτήρια κτλ, συνθέτοντας ένα ιδιαίτερο και σημαντικής αισθητικής αξίας τοπίο.

5.13. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΗΣ – ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA

2000

Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Με βάση στοιχεία από το Υπουργείο Περιβάλλοντος (13/11/2015) οι

περιοχές που έχουν κηρυχθεί ΖΕΠ είναι 30, οι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ/SCI) είναι 13, 20 Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ/SCI) έχουν καθοριστεί σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ/ΣΑC) με βάση τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1,2,3,4 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Επίσης, οι περιοχές που αποτελούν και ΤΚΣ/SCI και ΖΕΠ/SPA είναι 7, εκ των οποίων οι 6 έχουν κηρυχθεί και (ΕΖΔ/ΣΑC).

5.14. ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Διοικητική διάρθρωση

Από το 1960, που η Κύπρος απέκτησε την ανεξαρτησία της από τη Βρετανική Διοίκηση, ονομάζεται Κυπριακή Δημοκρατία με προεδρικό σύστημα διακυβέρνησης. Από το 1974, περίπου 37% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας βρίσκεται υπό Τουρκική κατοχή. Σήμερα, η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας ασκεί έλεγχο μόνο στο νότιο τμήμα της νήσου. Επίσης, τμήματα της νότιας Κύπρου (2,74% του εδάφους της Χώρας) διοικούνται ξεχωριστά από την Βρετανική κυβέρνηση (Περιοχές Κυρίαρχων Βρετανικών Βάσεων). Για διοικητικούς λόγους η Κύπρος είναι διαιρεμένη σε έξι (6) Επαρχίες. Η διοικητική πρωτεύουσα κάθε Επαρχίας είναι ο ομώνυμος Δήμος (Λευκωσία, Λεμεσός, Λάρνακα, Πάφος, Αμμόχωστος και Κερύνεια). Θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης χειρίζονται οι Δήμοι και οι Κοινότητες. Οι (33) Δήμοι καλύπτουν ποσοστό 65% περίπου του πληθυσμού, ενώ οι Κοινότητες το υπόλοιπο μέρος του πληθυσμού. Ο πληθυσμός της Κύπρου για το 2019 ανέρχεται σε 888,000 άτομα

Οικονομία

Τη μεγαλύτερη συμμετοχή στο συνολικό ΑΕΠ για την περίοδο 2015-2022 έχει ο Τριτογενής τομέας, με ποσοστό που κυμαίνεται από 83% έως 86%, ακολουθούμενος από τον Δευτερογενή που κυμαίνεται από 12% έως 15%. Το έτος 2014 παρατηρείται το μεγαλύτερο δημοσιονομικό έλλειμμα των τελευταίων 20 ετών έως και 8,8% επί του ΑΕΠ, για 6 συνεχόμενα έτη, ενώ το 2017 και έκτοτε, ενίοτε παρατηρούνται χρονιές με δημοσιονομικό πλεόνασμα έως και 2,1%. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος της γενικής Κυβέρνησης σωρευτικά για το 2022 έχει μειωθεί στο 86,5% επί του ΑΕΠ από το μέγιστο του 113% που ήταν το 2020.

Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2022 είναι θετικός και υπολογίζεται σε 5,8% σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2021. Μετά τη διόρθωση του ΑΕΠ ως προς τις εποχικές διακυμάνσεις και τις εργάσιμες μέρες, ο ρυθμός ανάπτυξης υπολογίζεται στο 6,1%. Ο θετικός ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ οφείλεται κυρίως στους τομείς: "Ξενοδοχεία και Εστιατόρια", "Μεταφορές και Αποθήκευση", "Ενημέρωση και Επικοινωνίες", "Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή μηχανοκινήτων οχημάτων", "Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία", "Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών".

Απασχόληση – Εξωτερικό Εμπόριο – Πολιτιστική κληρονομιά

Η Απασχόληση από το 2015 έως το 2022 αυξήθηκε από 358 χιλ το 2008 σε 450 χιλ το 2022, σε ποσοστό 25%. Ο αριθμός των ανέργων παρουσίασε σημαντική μείωση από 62,76 χιλ το 2015 σε 32,75 χιλ το 2022. Η μεγαλύτερη αύξηση της απασχόλησης προήλθε από την αύξηση της απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα, κυρίως στις κατασκευές και την μεταποίηση. Την περίοδο 2015-2022 παρατηρείται αύξηση του εμπορικού ισοζυγίου, από μείον 3,4 δις € σε μείον 7,1 το 2022. Οι εισαγωγές αυξήθηκαν συνολικά για την περίοδο σε ποσοστό 75,5% σε μεγαλύτερο ποσοστό έναντι των εισαγωγών οι οποίες αυξήθηκαν κατά 38,4%.

Όσον αφορά την πολιτιστική κληρονομιά η διαχείριση της αρχαιολογικής κληρονομιάς της Κύπρου είναι ευθύνη του Τμήματος Αρχαιοτήτων.

5.15. ΠΙΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Κυριότερες πηγές σημειακής ρύπανσης στην Κύπρο είναι:

- Τα αστικά λύματα, στις περιπτώσεις που υπάρχουν συλλογικά αποχετευτικά συστήματα και κεντρικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων,
- Τα κτηνοτροφικά απόβλητα σε οργανωμένες κτηνοτροφικές μονάδες
- Τα βιομηχανικά απόβλητα και τα απόβλητα από μεγάλες τεχνικές εγκαταστάσεις
- Οι χώροι διάθεσης στερεών αποβλήτων
- Τα μεταλλεία – λατομεία σε μικρότερο βαθμό
- Οι υδατοκαλλιέργειες, οι αφαλατώσεις και οι λιμένες επίσης σε μικρότερο βαθμό.

Ως κυριότερες πηγές διάχυτης ρύπανσης στην Κύπρο είναι οι εξής:

- Η απορροή και διηθήσεις από αγροτικές δραστηριότητες
- Τα κτηνοτροφικά απόβλητα
- Τα αστικά λύματα στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν συλλογικά αποχετευτικά δίκτυα και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων
- Οι όμβριες απορροές

5.16 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΟΥ ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ ΝΑ ΕΠΗΡΕΑΣΤΟΥΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ

Από την εφαρμογή του προγράμματος μέτρων του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ **δεν** αναμένεται σημαντική αρνητική επίπτωση σε κάποια από τους εξεταζόμενους Περιβαλλοντικούς Τομείς.

- **Θετικές αμιγώς επιπτώσεις**, αναμένονται (είτε έμμεσα, είτε άμεσα) για τις Περιβαλλοντικές Παραμέτρους:
 - ⇒ Πληθυσμός
 - ⇒ Ανθρώπινη Υγεία
 - ⇒ Κατανάλωση και αποθέματα νερού
 - ⇒ Ποιότητα επιφανειακών υδάτων
 - ⇒ Ποιότητα κολυμβητικών υδάτων
 - ⇒ Ποιότητα του αέρα
 - ⇒ Πολιτισμική κληρονομιά
 - ⇒ Υγρά απόβλητα
 - ⇒ Στερεά απορρίμματα
- **Ουδέτερες** αξιολογούνται οι επιπτώσεις για τους τομείς: *Ενέργεια, Μεταφορές και οι διακρατικές επιπτώσεις.*
- **Ανάμικτες επιπτώσεις**, αναμένονται για τους Περιβαλλοντικούς Τομείς:
 - ⇒ Βιοποικιλότητα
 - ⇒ Χλωρίδα
 - ⇒ Πανίδα
 - ⇒ Έδαφος
 - ⇒ Ποιότητα του αέρα
 - ⇒ Εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου
 - ⇒ Υλικά περιουσιακά στοιχεία
 - ⇒ Τοπίο

Οι τομείς αυτοί θα επηρεαστούν πιθανά **αρνητικά** μόνο κατά τη φάση κατασκευής μεμονωμένων και μη εκτεταμένων προτεινόμενων έργων και ως εκ τούτου αναμένονται μικρής έντασης, μικρής κλίμακας (τοπικές), προσωρινές (αναστρέψιμες) και για τις οποίες μπορούν να ληφθούν μέτρα πρόληψης και μετριασμού κατά το σχεδιασμό και την περιβαλλοντική αδειοδότηση των σχετικών έργων.

Οι παραπάνω τομείς θα επηρεαστούν **θετικά**, είτε άμεσα (ύδατα, τοπίο, έδαφος, ενέργεια) είτε έμμεσα (βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα, ανθρώπινη υγεία) από την εφαρμογή των προνοιών του 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού στην Κύπρο (περιορισμός της σπατάλης πόσιμου και αρδευτικού νερού, έλεγχος και περιορισμός απολήψεων, Αμειψισπορά/ βιολογικές καλλιέργειες, έλεγχος – μείωση της προκαλούμενης ρύπανσης, αποκατάσταση ανθρωπογενώς διαμορφωμένων οχλούντων στοιχείων κ.λ.π.).

Οι προαναφερθείσες πρόνοιες του 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού στην Κύπρο ενδέχεται να επιφέρουν παράλληλα και κάποιες έμμεσες πιέσεις και αρνητικές

επιπτώσεις στις χρήσεις γης και γενικότερα σε κάποιες παραγωγικές δραστηριότητες. Έμμεσες πιέσεις στις χρήσεις γης είναι μέτρια πιθανές, αλλά δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν, λόγω του καθορισμού των διαχειριστικών μέτρων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και των ζωνών προστασίας των Υ.Σ. που χρησιμοποιούνται για ύδρευση, της προωθούμενης αναδιάρθρωσης της αγροτικής παραγωγής ή της επιβολής αυστηρότερων όρων λειτουργίας (έκδοση Α.Α.Α., διαχείριση αποβλήτων κ.λ.π.) σε παραγωγικές εγκαταστάσεις (βιομηχανία, κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις κ.λ.π.). Οι παραπάνω αρνητικές επιπτώσεις εκτιμάται ότι θα είναι μικρής έκτασης και έντασης και ότι δεν παρουσιάζουν στρατηγικό χαρακτήρα.

Από την άλλη πλευρά, σε περίπτωση επιλογής μη εφαρμογής του προτεινόμενου 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού στην Κύπρο, η υφιστάμενη σήμερα κατάσταση σε σχέση με τη διαχείριση των υδατικών πόρων θα παραμείνει ως έχει, ενώ οι τάσεις εξέλιξης των διαφόρων περιβαλλοντικών παραμέτρων που περιγράφονται στην παράγραφο 6.1 του κεφαλαίου 6 της ΣΜΠΕ, θα παραμείνουν αμετάβλητες.

Πιο συγκεκριμένα,

- Οι πιέσεις στα νερά και στο έδαφος θα συνεχίζονται, χωρίς να λαμβάνονται τα ανακουφιστικά – προληπτικά μέτρα που περιλαμβάνονται στο 3^ο Σχέδιο Διαχείρισης Περιοχής Λεκάνης Απορροής Ποταμού Κύπρου για τη βελτίωση της ποιότητας τους.
- Με τη συντελούμενη κλιματική αλλαγή και την αύξηση του ανθρώπινου πληθυσμού, οι οικότοποι της Π.Λ.Α.Π. δύνανται να απειληθούν σοβαρά από τη μείωση των διαθέσιμων ποσοτήτων νερού. Είναι πιθανό ο συνδυασμός των δύο αυτών παραγόντων να αυξήσει την ευαισθησία των οικοτόπων στις αλλαγές (ποιοτικές ή ποσοτικές) του δυναμικού των σχετικών Υ.Σ..
- Οι αυξανόμενες πιέσεις στα νερά θα αυξήσουν τη συχνότητα εκδήλωσης λειψυδρίας σε διάφορους τομείς
- Η προσπάθεια κάλυψης ελλειμάτων στην ύδρευση με πιθανή αύξηση των αφαλατώσεων θα έχει σημαντική επίπτωση στην κατανάλωση ενέργειας με συνεπακόλουθο στην οικονομία σε επίπεδο κράτους και στο κόστος υπηρεσιών ύδατος.
- Οι επιπτώσεις στο τοπίο θα είναι σημαντικές, καθώς, με τη συνέχιση όλων των τάσεων που προαναφέρθηκαν, και χωρίς την παράλληλη λήψη των κατάλληλων ανακουφιστικών μέτρων, η Π.Λ.Α.Π. θα οδηγηθεί πιθανά στην ερημοποίηση.

Γενικότερα, η μη εφαρμογή του προτεινόμενου 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού στην Κύπρο θα οδηγήσει σε συνθήκες μη αιφορικής χρήσης των υδάτινων πόρων στην Κύπρο, με συνακόλουθες επιπτώσεις τόσο στο φυσικό περιβάλλον (περιοχές υψηλής οικολογικής αξίας, προστατευόμενες περιοχές, τοπίο κ.λ.π.) όσο και στο ανθρωποποιητο και οικονομικό περιβάλλον (ερημοποίηση, μείωση γεωργικής παραγωγής, αύξηση κόστους παραγωγής ύδατος, κ.λ.π.). Το σημαντικότερο, είναι ότι κάποιες από τις επιπτώσεις αυτές ενδέχεται να είναι και μη αναστρέψιμες (στην περίπτωση απώλειας απειλούμενων ή ενδημικών ειδών, ή υφαλμύρισης των υπόγειων υδάτων σε περίπτωση υπεραντλήσεων από παράκτιους υδροφορείς, συνίζηση εδαφών κ.λ.π.

6. ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

6.1. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα ΣΜΠΕ βασίσθηκε στα:

- 1) «Εγχειρίδιο των ΣΠΕ για Στρατηγικές Συνοχής 2007-2013⁴»,
- 2) «Εγχειρίδιο για το Νόμο 102(Ι) 2005⁵» και
- 3) στην μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στη ΣΠΕ του 1^{ου} ΣΔΛΑΠ (2011) και του 2^{ου} ΣΔΛΑΠ (2015) και περιγράφεται ακολούθως.

Στο **πρώτο βήμα** γίνεται ο καθορισμός των σχετικών με το υπό εξέταση πρόγραμμα περιβαλλοντικών τομέων⁶, οι οποίοι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στη στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση (ΣΠΕ).

Οι περιβαλλοντικοί τομείς (ΠΤ) για τους οποίους θα λάβει χώρα η στρατηγική εκτίμηση των επιπτώσεων, περιλαμβάνουν τους προβλεπόμενους στην εγχώρια (Νόμος 102(Ι) 2005) και ευρωπαϊκή νομοθεσία (Οδηγία 2001/42/ΕΚ) περιβαλλοντικούς τομείς, και είναι οι ακόλουθοι:

ΠΤ.1.	Βιοποικιλότητα
ΠΤ.2.	Χλωρίδα
ΠΤ.3.	Πανίδα
ΠΤ.4.	Πληθυσμός
ΠΤ.5.	Ανθρώπινη Υγεία
ΠΤ.6.	Έδαφος – Εδαφολογικά χαρακτηριστικά
ΠΤ.7.	Κατανάλωση και αποθέματα νερού

⁴ Handbook on SEA of Cohesion Policy 2007-2013, Greening Regional Development Programmes Network, February 2006 (ανακτήθηκε 12-08-2015), διαθέσιμο:

http://www.interreg4c.eu/uploads/media/pdf/5_Strategic_Environment_Assessment_Handbook_GRDP.pdf

⁵ Ο περί Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και/ή Προγράμματα Νόμος (Αρ. 102(Ι)/2005) (ανακτήθηκε 12-08-2015), διαθέσιμο:

[http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environment.nsf/All/BA7D988D1FF92C6DC2257980002734CA/\\$file/Stattegetic%20Environmental%20Assesment%20Booklet.pdf](http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environment.nsf/All/BA7D988D1FF92C6DC2257980002734CA/$file/Stattegetic%20Environmental%20Assesment%20Booklet.pdf)

⁶ Σημειώνεται ότι οι έννοιες περιβαλλοντικός τομέας και περιβαλλοντικό μέσο χρησιμοποιούνται ως ισοδύναμες στην παρούσα μελέτη.

- ΠΤ.8. Ποιότητα επιφανειακών υδάτων
- ΠΤ.9. Ποιότητα κολυμβητικών υδάτων
- ΠΤ.10. Ποιότητα του αέρα
- ΠΤ.11. Εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου / Τομεακή κατανομή εκπομπών
- ΠΤ.12. Υλικά περιουσιακά στοιχεία
- ΠΤ.13. Πολιτισμική κληρονομιά
- ΠΤ.14. Τοπιολογικά χαρακτηριστικά
- ΠΤ.15. Υγρά απόβλητα
- ΠΤ.16. Στερεά απορρίμματα
- ΠΤ.17. Ενέργεια
- ΠΤ.18. Μεταφορές
- ΠΤ.19. Διασυννοριακές επιπτώσεις

Στο **δεύτερο βήμα**, αφού έχουν καθοριστεί οι περιβαλλοντικοί τομείς, εξετάζεται το θεσμικό πλαίσιο που τους διέπει, βάσει εθνικών, κοινοτικών και διεθνών νόμων, κανόνων και συμφωνιών, καθώς και τα σχετικά με το υπό εξέταση Προσχέδιο Διαχείρισης Υδάτων Κύπρου (2021-2027) πλαίσια, προγράμματα, σχέδια δράσεις κλπ. Στη φάση αυτή αναγνωρίζονται για κάθε έναν από τους ως άνω περιβαλλοντικούς τομείς οι σημαντικοί για το υπό εξέταση Διαχειριστικό Σχέδιο (και κατ' επέκταση του εκτελεστικού μέρους αυτού: Πρόγραμμα Μέτρων) στόχοι. Για κάθε έναν από τους περιβαλλοντικούς στόχους του Προσχεδίου αντιστοιχίζεται ένας περιβαλλοντικός δείκτης (εν είδει κατευθυντήριας ερώτησης⁷), από τον οποίο προκύπτει κατά πόσο επιτυγχάνονται οι περιβαλλοντικοί στόχοι για κάθε τομέα. Οι τομείς και οι στόχοι δεν περιορίζονται σε αυτούς της οδηγίας (ΣΠΕ) αλλά μπορούν να επεκτείνονται και σε άλλα θέματα ευρύτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος. Οι περιβαλλοντικοί στόχοι καθορίζονται βάσει των προτεινόμενων παρεμβάσεων του Προγράμματος Μέτρων, όπως απορρέει από το 3^ο Προσχέδιο Διαχείρισης Υδάτων Κύπρου (2021-2027). Έτσι, οι περιβαλλοντικά βιώσιμες παρεμβάσεις με στόχο την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον έχουν τους ακόλουθους περιβαλλοντικούς στόχους (ΠΣ) ανά περιβαλλοντικό τομέα:

- ΠΣ.1. Βιοποικιλότητα:
 - i. Διατήρηση (μη μείωση) του ποσοστού έκτασης που προστατεύεται για τη βιοποικιλότητα που φιλοξενεί
 - ii. Αποφυγή διάσπασης και κατακερματισμού βιοτόπων και φυσικών περιοχών (διατήρηση της συνοχής των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές)

⁷ Καθότι οι περιβαλλοντικοί δείκτες είναι ισοδύναμοι των περιβαλλοντικών στόχων, δεν παρουσιάζονται στην παρούσα παράγραφο για λόγους συντομίας, αλλά δίνονται στο παράρτημα 1.

- iii. Μη μεταβολή των υποστρωματικών παραγόντων διατήρησης της βιοποικιλότητας, όπως αποστάσεις από ανθρωπογενείς δραστηριότητες, ρύπανση οικοτόπων κ.ά.
- ΠΣ.2. Χλωρίδα:
- i. Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των απειλούμενων ειδών
 - ii. Αποφυγή μείωσης του αριθμού και της δυνατότητας εξάπλωσης των ενδημικών ειδών
 - iii. Διατήρηση και ει δυνατόν αύξηση του συνολικού αριθμού των φυτικών ειδών
 - iv. Διατήρηση και ει δυνατόν αύξηση της συνολικής έκτασης δασικών οικοσυστημάτων
- ΠΣ.3. Πανίδα:
- i. Αποφυγή μείωσης του αριθμού των απειλούμενων ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν)
 - ii. Αποφυγή μείωσης του αριθμού των ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν)
 - iii. Διατήρηση και ει δυνατόν αύξηση του συνολικού αριθμού των σπονδυλωτών ειδών
- ΠΣ.4. Πληθυσμός:
- i. Βιώσιμη αύξηση του πληθυσμού (περιλαμβανομένης της μετανάστευσης)
 - ii. Βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τη γονιμότητα ή/και το μέσο αριθμό τέκνων ανά γυναίκα
 - iii. Μείωση της θνησιμότητας και αύξηση του μέσου προσδόκιμου ζωής (βελτίωση των παραγόντων που επηρεάζουν τις παραμέτρους αυτές)
- ΠΣ.5. Ανθρώπινη υγεία:
- i. Περιορισμός της έκθεσης τμημάτων του πληθυσμού σε περιβαλλοντικό κίνδυνο (ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων, των αερίων ρύπων και των εκπομπών θορύβου που προκαλούνται από την υλοποίηση των μέτρων δράσης και ενδεχομένως να έχουν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία).
 - ii. Βελτίωση (υποστρωματικών) παραγόντων που δύνανται να επιφέρουν αλλαγές στο επίπεδο της ανθρώπινης υγείας
- ΠΣ.6. Έδαφος-Εδαφολογικά Χαρακτηριστικά:
- i. Μείωση της ρύπανσης των εδαφών (συμπεριλαμβανομένης της μείωσης της κατανάλωσης ζιζανιοκτόνων και λιπασμάτων ανά στρέμμα)

- ii. Διατήρηση της έκτασης καλλιεργούμενης γης
 - iii. Προστασία των εδαφών από τη διάβρωση
 - iv. Η διαφύλαξη της οργανικής ύλης στο έδαφος (αποφυγή φαινομένων ερημοποίησης).
- ΠΣ.7. Κατανάλωση και αποθέματα νερού:
- i. Μείωση των απολήψεων νερού από επιφανειακά ύδατα
 - ii. Μείωση των απολήψεων νερού από υπόγεια ύδατα
 - iii. Εξορθολογισμός της τομεακής ζήτησης νερού από τη γεωργία, την οικιακή χρήση, τη βιομηχανία και την ηλεκτροπαραγωγή
- ΠΣ.8. Ποιότητα επιφανειακών υδάτων:
- i. Ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των υδάτων (μείωση των συγκεντρώσεων νιτρικών και φωσφορικών ενώσεων, καθώς επίσης και των ουσιών προτεραιότητας)
 - ii. Βελτιστοποίηση των συγκεντρώσεων των χημικώς απαιτούμενου οξυγόνου και βιολογικώς απαιτούμενου οξυγόνου
- ΠΣ.9. Ποιότητα κολυμβητικών υδάτων:
- i. Συμμόρφωση με τα όρια της κείμενης νομοθεσίας
 - ii. Διατήρηση και ει δυνατόν αύξηση των παραλιών με γαλάζιες σημαίες
- ΠΣ.10. Ποιότητα του αέρα:
- i. Μείωση των αέριων εκπομπών και σωματιδίων (συγκεκριμένα εκπομπές SO₂, CO, μη μεθανιούχων πτητικών οργανικών ενώσεων)
 - ii. Βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε κατοικημένες περιοχές (τήρηση των οριακών τιμών συγκέντρωσης ατμοσφαιρικών ρύπων στα αστικά κέντρα)
- ΠΣ.11. Εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου/Τομεακή κατανομή:
- i. Μείωση του συνόλου των εκπεμπόμενων αερίων σε ισοδύναμους τόνους CO₂
 - ii. Μείωση των εκπομπών CO₂, CH₄, N₂O, HFCs/PFCs
 - iii. Εξορθολογισμός των επί μέρους ποσοστών συμμετοχής του κάθε τομέα (ενέργεια, βιομηχανία, αγροτική παραγωγή, στερεά απόβλητα, μεταφορές)
- ΠΣ.12. Υλικά περιουσιακά στοιχεία:
- i. Ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων των προτεινόμενων παρεμβάσεων στην αξία της ακίνητης περιουσίας στην ευρύτερη περιοχή

παρέμβασης (περιορισμός κατά το δυνατό των όποιων αναγκαίων απαλλοτριώσεων)

- ii. Βέλτιστη κατανομή δημοσίων εκτάσεων σε πολίτες ή επιχειρήσεις

ΠΣ.13. Πολιτιστική κληρονομιά:

- i. Αποφυγή ζημιών λόγω ανθρωπογενών παρεμβάσεων στοιχεία ή χώρους της αρχαιολογικής κληρονομιάς
- ii. Αποφυγή ζημιών λόγω ανθρωπογενών παρεμβάσεων στοιχεία ή χώρους της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς
- iii. Επαρκής διατήρηση, προστασία και ανάδειξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών χώρων και άλλων χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος (συμπεριλαμβανομένων των όποιων χώρων ενδεχομένως βρεθούν από την υλοποίηση του προγράμματος)

ΠΣ.14. Τοπιολογικά χαρακτηριστικά:

- i. Εξασφάλιση της μέγιστης δυνατής προστασίας των τοπίων (συντήρηση – διατήρηση σημαντικών και ιδιαίτερων χαρακτηριστικών ενός τοπίου) λόγω των όποιων παρεμβάσεων
- ii. Περιορισμός των όποιων επιπτώσεων στο ανάγλυφο σημαντικών εκτάσεων
- iii. Περιορισμός των όποιων επιπτώσεων στην εικόνα των περιοχών με φυσικό κάλλος
- iv. Περιορισμός των όποιων επιπτώσεων στην εικόνα περιοχών με αξιόλογο ανθρωπογενές τοπίο

ΠΣ.15. Υγρά απόβλητα:

- i. Διατήρηση και ει δυνατόν αύξηση του αριθμού των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων
- ii. Αύξηση του ποσοστού του εξυπηρετούμενου πληθυσμού

ΠΣ.16. Στερεά Απορρίμματα

- i. Μείωση της συνολικής ετήσιας παραγωγής
- ii. Εξάλειψη της διάθεσης απορριμμάτων σε ανεξέλεγκτους χώρους και διάθεση αυτών σε οργανωμένους ΧΥΤΑ του νησιού
- iii. Αύξηση της ανακύκλωσης υλικών συσκευασίας (χαρτί, γυαλί, πλαστικό, αλουμίνιο)
- iv. Αύξηση της ανακύκλωσης μέσω διαχωρισμού ή/και λιπασματοποίησης

ΠΣ.17. Ενέργεια:

- i. Ορθολογική χρήση των ενεργειακών πόρων (βελτιστοποίηση του μίγματος ενεργειακής παραγωγής)

- ii. Στήριξη του συστήματος παραγωγής και μεταφοράς ενέργειας ανάλογα με τη ζήτηση
 - iii. Αποτελεσματικότητα της καταναλισκόμενης ενέργειας
- ΠΣ.18. Μεταφορές:
- i. Μη επιβάρυνση του συνολικού κυκλοφοριακού φόρτου (συνολικό μεταφορικό έργο)
 - ii. Βελτιστοποίηση της κατανομής του μεταφορικού φόρτου στα διάφορα μέσα
- ΠΣ.19. Διασυνοριακές περιβαλλοντικές επιπτώσεις:
- i. Μείωση της διασυνοριακής μεταφοράς ρύπων
 - ii. Βελτίωση της ποιότητας – αναστροφή της όποιας υποβάθμισης των υδάτων διασυνοριακών ποταμών.

Στο **τρίτο βήμα**, συσχετίζονται οι άξονες δράσης (ΑΔ) του προγράμματος μέτρων με τους περιβαλλοντικούς στόχους που έχουν τεθεί για κάθε περιβαλλοντικό τομέα, και υποβάλλονται σε ανάλυση βάσει των περιβαλλοντικών δεικτών (βλ. προηγούμενη υποσημείωση) με σκοπό να λάβει χώρα μια πρώτη εκτίμηση των θετικών / αρνητικών / ουδέτερων επιπτώσεων των αξόνων δράσης (ΑΔ) και προτεραιοτήτων σε σχέση με τους περιβαλλοντικούς στόχους που θεωρήθηκαν σημαντικοί για το υπό εξέταση Προσχέδιο Διαχείρισης (2021-2027). Παράλληλα, εξετάζονται εναλλακτικές προσεγγίσεις για τη βελτίωση της περιβαλλοντικής διάστασης του προγράμματος μέτρων. Η διαδικασία γίνεται σε πινακοποιημένη μορφή μέσω των ερωτήσεων (δείκτες) που έχουν οριστεί στο προηγούμενο, δεύτερο, βήμα προκειμένου να διαφανεί αν και κατά πόσον επιτυγχάνονται οι περιβαλλοντικοί στόχοι που έχουν τεθεί και να καταγραφούν οι επιπτώσεις και να αξιολογηθούν συνολικά ως προς την ένταση και το «πρόσημο», την πιθανότητα εμφάνισης, την εμμονή και το διασυνοριακό χαρακτήρα τους.

Το επόμενο **τέταρτο βήμα** είναι η διατίπωση προτεινόμενων μέτρων πρόληψης ή μετριασμού και αντιμετώπισης των επιπτώσεων. Η ανάλυση αυτή γίνεται ανά περιβαλλοντικό στόχο και άξονα προτεραιότητας. Τέλος, λαμβάνει χώρα η εκτίμηση των σωρευτικών επιπτώσεων του προγράμματος. Αφού αποτιμηθούν οι επιπτώσεις του προγράμματος στο σύνολό του και καταγραφούν οι πλέον σημαντικές συνολικές σωρευτικές επιπτώσεις, προτείνονται προσαρμογές και διορθώσεις του προγράμματος και ενδεχομένως του θεσμικού πλαισίου, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων..

Το πρόγραμμα μέτρων για την επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ θα επηρεάσει τον καθένα από τους περιβαλλοντικούς στόχους όπως αυτοί τίθενται ανά περιβαλλοντικό τομέα που ενδεχομένως επηρεάζεται. Οι επιπτώσεις μπορούν να είναι άμεσες ή έμμεσες, σημαντικές ή όχι, σωρευτικές, συνεργιστικές, βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες, μόνιμες ή προσωρινές.

Η βαθμολόγηση της έκτασης των επιπτώσεων γίνεται (στο Παράρτημα 2 της ΣΜΠΕ) με βάσει τους παρακάτω συμβολισμούς:

- ++ Επιπτώσεις ισχυρά θετικές
- + Επιπτώσεις πιθανά θετικές
- +/- Επιπτώσεις ανάμικτες
- ? Επιπτώσεις απροσδιόριστες
- 0 Επιπτώσεις ουδέτερες
- Επιπτώσεις πιθανά αρνητικές
- Επιπτώσεις ισχυρά αρνητικές
- !! Ισχυρή πιθανότητα
- ! Μέτρια πιθανότητα
- >> Μόνιμη ή μεσο-μακροπρόθεσμη
- > Προσωρινή ή βραχυπρόθεσμη
- ΜΑ** Μη αναστρέψιμη
- ΔΣ** Διασυνοριακή

Το επόμενο **τέταρτο βήμα** είναι η αποτίμηση των επιπτώσεων από συγκεκριμένες παρεμβάσεις ή ομάδες παρεμβάσεων των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος σε σχετικούς περιβαλλοντικούς στόχους και δείκτες και προτείνονται μέτρα αποφυγής ή αντιμετώπισης των επιπτώσεων. Εντοπίζονται και καταγράφονται οι σημαντικές επιπτώσεις. Τέλος, λαμβάνει χώρα η εκτίμηση των σωρευτικών επιπτώσεων του προγράμματος. Η ανάλυση γίνεται κατά περιβαλλοντικό στόχο και άξονα προτεραιότητας. Αφού αποτιμηθούν οι επιπτώσεις του προγράμματος στο σύνολό του και καταγραφούν οι πλέον σημαντικές συνολικές σωρευτικές επιπτώσεις, προτείνονται προσαρμογές και διορθώσεις του προγράμματος και του θεσμικού πλαισίου, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων.

6.2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Ακολουθεί συνοπτικά η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ανά περιβαλλοντικό τομέα από την υλοποίηση των Αξόνων Δράσης του προγράμματος μέτρων οι οποίοι, όπως έχει ήδη αναφερθεί είναι οι ακόλουθοι:

- ΑΔ1. Υδρομορφολογικές Αλλοιώσεις
- ΑΔ2. Αστικά Απόβλητα
- ΑΔ3. Χώροι Απόθεσης Απορριμμάτων

- AΔ4. Γεωργικές Δραστηριότητες
- AΔ5. Απολήψεις / Εκτροπές από Επιφανειακά Ύδατα
- AΔ6. Απολήψεις από Υπόγεια Ύδατα
- AΔ7. Εξορυκτικές Δραστηριότητες
- AΔ8. Δράσεις για την Προστασία των Προστατευόμενων Περιοχών
- AΔ9. Οριζόντιες Δράσεις Προστασίας των Υδάτινων Πόρων

Για κάθε περιβαλλοντικό τομέα, από την ανάλυση που έλαβε χώρα στο **παράρτημα Ι της ΣΜΠΕ**, προκύπτουν τα ακόλουθα:

Βιοποικιλότητα (ΠΤ1)

Από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων των Αξόνων AΔ1, AΔ2, AΔ3, AΔ4, AΔ5, AΔ7, AΔ8 και AΔ9 αναμένονται **θετικές επιπτώσεις** στη βιοποικιλότητα της Χώρας, ενώ από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων του άξονα AΔ6 αναμένονται τόσο θετικές, όσο και αρνητικές επιπτώσεις (**ανάμικτες επιπτώσεις**).

Χλωρίδα (ΠΤ2)

Από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων των Αξόνων AΔ1, AΔ3, AΔ4, AΔ5, AΔ7, AΔ8 και AΔ9 αναμένονται **θετικές επιπτώσεις** στη χλωρίδα της Χώρας, ενώ από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων των υπόλοιπων αξόνων (AΔ2, AΔ6) αναμένονται τόσο θετικές, όσο και αρνητικές επιπτώσεις (**ανάμικτες επιπτώσεις**).

Συνολικά τα μέτρα εξορθολογισμού της διαχείρισης των υπογείων υδάτων θα επιφέρουν μικρής κλίμακας θετικές επιπτώσεις στο συγκεκριμένο τομέα.

Πανίδα (ΠΤ3)

Από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων όλων των Αξόνων αναμένονται αμιγώς **θετικές επιπτώσεις** στην πανίδα της Χώρας **στους 8 από τους 9 άξονες**.—**Ανάμικτες επιπτώσεις** αναμένονται από τις δράσεις του AΔ6.

Πληθυσμός (ΠΤ4)

Από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων όλων των Αξόνων αναμένονται **θετικές ή ουδέτερες επιπτώσεις** στον πληθυσμό της Χώρας. Ελαφρώς θετική, με μέτρια πιθανότητα εμφάνισης αξιολογήθηκε η επίπτωση των AΔ5, AΔ8 και AΔ9. Τέλος, ουδέτερη θεωρείται η επίπτωση του AΔ1.

Ανθρώπινη υγεία (ΠΤ5)

Από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων όλων των Αξόνων αναμένονται **θετικές επιπτώσεις** στην ανθρώπινη υγεία της Χώρας πλην του AΔ1 του οποίου εκτιμώνται ως **ουδέτερες επιπτώσεις**.

Έδαφος – Εδαφολογικά χαρακτηριστικά (ΠΤ6)

Από την υλοποίηση σχεδόν όλων των δράσεων-παρεμβάσεων των Αξόνων αναμένονται **θετικές επιπτώσεις** στα εδαφολογικά χαρακτηριστικά της Χώρας, πλην των δράσεων του ΑΔ2 και ΑΔ6 εκ των οποίων κάποιες ενδέχεται να έχουν **ανάμικτες επιπτώσεις**.

Κατανάλωση και αποθέματα νερού (ΠΤ7)

Αναμένονται **θετικές** επιπτώσεις στα αποθέματα νερού και στην κατανάλωση αυτού σε επίπεδο Χώρας, καθώς και στον εξορθολογισμό της τομεακής ζήτησης νερού από την υλοποίηση σχεδόν όλων αξόνων δράσης με εξαίρεση τους ΑΔ3, ΑΔ7 και ΑΔ8 των οποίων οι παρεμβάσεις εκτιμάται ότι δεν σχετίζονται με το συγκεκριμένο τομέα (**ουδέτερη επίπτωση**).

Ποιότητα επιφανειακών υδάτων (ΠΤ8)

Από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων όλων των Αξόνων αναμένονται αμιγώς **θετικές επιπτώσεις** (είτε έμμεσες είτε άμεσες) σε 7 από τους 9 άξονες δράσεων στην ποιότητα των επιφανειακών υδάτων της Χώρας, ενώ αναμένονται **ανάμικτες επιπτώσεις** σε δύο (2) ΑΔ, στον ΑΔ2 και ΑΔ6.

Ποιότητα κολυμβητικών υδάτων (ΠΤ9)

Από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων των 7 από τους 9 Άξονες αναμένονται κυρίως **θετικές επιπτώσεις** (είτε έμμεσες είτε άμεσες, κάποιες φορές αμελητέες ή μικρής κλίμακας-τοπικές) στην ποιότητα των κολυμβητικών υδάτων της Χώρας. Κατ' εξαίρεση εκτιμήθηκε ως **ουδέτερη επίπτωση** (μη σχετιζόμενη) αυτή των ΑΔ1 και ΑΔ6.

Ποιότητα του αέρα (ΠΤ10)

Από την υλοποίηση των αξόνων θα είναι κατά κύριο λόγο **ουδέτερες** (ΑΔ4, ΑΔ5, ΑΔ8 και ΑΔ9), αφού η ποιότητα του αέρα δεν συνδέεται άμεσα με το πρόγραμμα δράσης. Παρά ταύτα αξιολογούνται ως θετικές (έμμεσες) οι επιπτώσεις του ΑΔ3. Τέλος, αναμένονται **ανάμικτες επιπτώσεις** από τους ΑΔ1, ΑΔ2 και ΑΔ7 και **αρνητικές επιπτώσεις** από τον ΑΔ6.

Εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (ΠΤ11)

Οι επιπτώσεις από την υλοποίηση της πλειονότητας των Αξόνων Δράσης του Προγράμματος Μέτρων του ΣΔΛΑΠ αναμένονται κατά κύριο λόγο **ουδέτερες** (ΑΔ1, ΑΔ5, ΑΔ6, ΑΔ7, ΑΔ8 και ΑΔ9), αφού το πρόγραμμα δράσης δεν συνδέεται άμεσα με τις εν λόγω εκπομπές. Ωστόσο, ότι αναμένονται **ανάμικτες επιπτώσεις** από τον ΑΔ2 και **πιθανά ελαφρώς θετικές** από τους ΑΔ3 και ΑΔ4.

Υλικά περιουσιακά στοιχεία (ΠΤ12)

Από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων 5 από τους 9 Άξονες (ΑΔ3, ΑΔ5 και ΑΔ7 έως ΑΔ9) αναμένονται **θετικές επιπτώσεις** -με μεγάλη πιθανότητα εμφάνισης- στα υλικά

περιουσιακά στοιχεία της Χώρας, ενώ αναμένονται τόσο θετικές όσο και αρνητικές επιπτώσεις (**ανάμικτες επιπτώσεις**) από τους λοιπούς 4 Άξονες (ΑΔ1, ΑΔ2, ΑΔ4, ΑΔ6).

Πολιτιστική κληρονομιά (ΠΤ13)

Οι επιπτώσεις -στην πολιτιστική κληρονομιά της χώρας- από την υλοποίηση των αξόνων θα είναι κυρίως **ουδέτερες/απροσδιόριστες** (ΑΔ2, ΑΔ4, ΑΔ5, ΑΔ6, ΑΔ8, ΑΔ9), είτε **θετικές** (ΑΔ1, ΑΔ3 και ΑΔ7).

Τοπιολογικά χαρακτηριστικά (ΠΤ14)

Αναμένονται **θετικές επιπτώσεις** στα τοπιολογικά χαρακτηριστικά σε επίπεδο Χώρας από την υλοποίηση των αξόνων δράσης ΑΔ1, ΑΔ3, ΑΔ4, ΑΔ5, ΑΔ7, ΑΔ8 και ΑΔ9, ενώ στις περιπτώσεις των ΑΔ2 και ΑΔ6 οι παρεμβάσεις εκτιμάται ότι θα επιφέρουν και θετικές και αρνητικές επιπτώσεις (**ανάμικτες**), με τις θετικές να αξιολογείται ότι υπερτερούν.

Υγρά απόβλητα (ΠΤ15)

Αναμένονται, από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων, **θετικές επιπτώσεις** στον τρόπο διαχείρισης των υγρών αποβλήτων σε επίπεδο Χώρας από τον ΑΔ2, ενώ οι υπόλοιποι δεν σχετίζονται με την παραγωγή ή διαχείριση των υγρών αποβλήτων (**ουδέτερες επιπτώσεις**).

Στερεά απορρίμματα (ΠΤ16)

Αναμένεται οι επιπτώσεις στον τρόπο διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων σε επίπεδο Χώρας, μετά την υλοποίηση των δράσεων, να είναι κυρίως **ουδέτερες** (ΑΔ1, ΑΔ2, ΑΔ5, ΑΔ6, ΑΔ7 και ΑΔ9), ενώ για τρεις (3) Άξονες είναι **θετικές** (ΑΔ3, ΑΔ4 και ΑΔ8).

Ενέργεια (ΠΤ17)

Από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων αναμένεται οι επιπτώσεις στον τρόπο διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων σε επίπεδο Χώρας, να είναι κατά βάση **ουδέτερες** (ΑΔ1, ΑΔ4, ΑΔ7, ΑΔ8 και ΑΔ9), ή **απροσδιόριστες/θετικές υπό προϋποθέσεις** (ΑΔ2, ΑΔ3), ενώ για ένα (1) άξονα εμφανίζονται **θετικές** (ΑΔ4), και σε έναν (1) άξονα (ΑΔ5) χαρακτηρίζονται **ανάμικτες**.

Μεταφορές (ΠΤ18)

Προκύπτει ότι από την υλοποίηση των δράσεων-παρεμβάσεων αναμένεται οι επιπτώσεις στις μεταφορές της Χώρας, να είναι είτε **ουδέτερες** (ΑΔ1, ΑΔ4, ΑΔ5, ΑΔ8 και ΑΔ9) είτε **αμελητέα αρνητικές, προσωρινές** (ΑΔ2, ΑΔ3, ΑΔ6 και ΑΔ7).

Διασυνοριακές επιπτώσεις (ΠΤ19)

Για τις εν λόγω επιπτώσεις, πρέπει να υπογραμμιστεί το γεγονός ότι αφού η Χώρα δεν συνορεύει με κάποιο άλλο κράτος, δεν υφίστανται διασυνοριακές επιπτώσεις. Ωστόσο, σημειώνεται πως στο **παράρτημα 1** της ΣΜΠΕ, λαμβάνει χώρα εκτίμηση (δηλαδή

εκτιμήθηκε ότι δεν υφίστανται επιπτώσεις από την υλοποίηση των αξόνων) για να επιτευχθεί η τυπική και ουσιαστική πληρότητα της μελέτης βάσει της Οδηγίας ΣΠΕ

7. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ, ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ - ΣΧΕΔΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

7.1. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ, ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Ακολούθως παρουσιάζονται τα μέτρα που προτάθηκαν για την πρόληψη, τον περιορισμό και την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ανά περιβαλλοντικό μέσο (όπου και εάν έχει κριθεί ότι απαιτούνται μέτρα).

Μέτρα προστασίας της Βιοποικιλότητας-Χλωρίδας-Πανίδας

- Να γίνεται παρακολούθηση σε όλα τα υδάτινα σώματα για την κατάσταση διατήρησης των βιολογικών και χημικών δεδομένων, των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών και της δομής και λειτουργίας τους σύμφωνα με τις πρόνοιες της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.
- Να γίνεται παρακολούθηση των ποιοτικών στοιχείων κυρίως των βιολογικών υδρόβιων οργανισμών, των υδρομορφολογικών στοιχείων, των μορφολογικών συνθηκών.
- Να αποφεύγεται κατά προτεραιότητα η δημιουργία νέων ιδιωτικών γεωτρήσεων ή/και άλλων έργων σε περιοχές του Δικτύου Natura 2000, στις περιπτώσεις όπου επηρεάζονται αρνητικά είδη και οικοτόποι των Παραρτημάτων I και II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.
- Να ενσωματωθούν οι πρόνοιες του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ στα Σχέδια Δράσης των περιοχών προστασίας οικοτόπων και ειδών.
- Να αποφευχθεί η υποβάθμιση/απώλεια/κατακερματισμός των οικοτόπων των ειδών που εξαρτώνται από το υδάτινο στοιχείο και κυρίως των απειλούμενων και ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν) και διατήρηση του συνολικού αριθμού των σπονδυλωτών ειδών.
- Να μην επιτρέπεται η φύτευση χωροκατακτητικών ξένων ειδών, ενώ τυχόν αποκατάσταση οικοτόπων με φυτεύσεις (ιθαγενή/αυτοφυή είδη) σε υδάτινα σώματα να γίνεται κατόπιν συνεννόησης με τα αρμόδια Τμήματα (Τμήμα Περιβάλλοντος και Τμήμα Δασών) και να γίνει προσπάθεια διαφύλαξης της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων (οικότοποι και είδη).

- Να αποφεύγονται οι επεμβάσεις και υδρολογικές/υδρομορφολογικές αλλοιώσεις (εκχερώσεις με μπουλντόζα, επιστρώσεις με μπετόν, κτλ.), σε κοίτες και πρηνή ποταμών και ρεμάτων και η αποψίλωση της βλάστησης.
- Να αποφεύγεται, ως θέμα προτεραιότητας το σφράγισμα εδάφους (τσιμέντωση) με μπετόν των ρεμάτων και ποταμών καθώς και το μπάζωμά τους και η υδρολογική αλλοίωση (εκτροπή κτλ).
- Να αποφεύγεται η υπογειοποίηση των ποταμών και η απρόσκοπτη ροή των υδάτινων σωμάτων.

Μέτρα προστασίας της πληθυσμού και της ανθρώπινης υγείας

Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του διατιθέμενου μετά από επεξεργασία νερού για ανθρώπινη κατανάλωση να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 98/33/ΕΚ σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης.

Μέτρα προστασίας της κατανάλωσης και των αποθεμάτων νερού

Να διασφαλιστεί η οικολογική παροχή κατάντη των υφιστάμενων φραγμάτων όπως ορίζεται στο ΣΔΛΑΠ, καθώς και κατά την πιθανή αδειοδότηση νέων φραγμάτων θα πρέπει να διασφαλίζεται η οικολογική παροχή κατάντη με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε να προστατεύεται το ποτάμιο, παραποτάμιο, παράκτιο και θαλάσσιο οικοσύστημα και η δομή και οι λειτουργίες τους και να μην υποβαθμίζεται η κατάσταση (ποιοτική και ποσοτική) των υπόγειων υδροφορέων.

Μέτρα προστασίας της ποιότητας των επιφανειακών υδάτων

1. Εξασφάλιση κατάλληλης προστασίας για την αποφυγή υποβάθμισης της ποιότητας των υδάτων με σκοπό τη μείωση του βαθμού επεξεργασίας για την παραγωγή πόσιμου νερού.
2. Να καταρτιστεί πρόγραμμα δράσης για την αντιμετώπιση των ομβρίων απορροών από οικιστικές περιοχές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις με σκοπό την προστασία των υδάτων.
3. Να γίνει διενέργεια προγράμματος παρακολούθησης των χημικών- φυσικοχημικών παραμέτρων των υδάτινων σωμάτων εφήμερης ροής, καθώς και των ιζημάτων τους, εναρμονισμένο με τις σχετικές μεθοδολογικές απαιτήσεις της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα.
4. Να εξασφαλιστεί η συνέργεια του προγράμματος παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων και το πρόγραμμα αποκατάστασης των εγκαταλελειμμένων εγκαταστάσεων των εξορυκτικών αποβλήτων, με στόχο τη βελτίωση της χημικής κατάστασης υδάτινων σωμάτων που εμφανίζονται με κατάσταση κατώτερη της καλής.
5. Να υλοποιηθεί ειδικό πρόγραμμα εντατικής παρακολούθησης Ni (νικελίου) στον ποταμό Κούρη με σκοπό τη χρονική και χωρική καταγραφή των υψηλών συγκεντρώσεων.

6. Να γίνει παρακολούθηση της εξέλιξης της χημικής κατάστασης του υδάτινου σώματος Αργάκι της Λίμνης για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των έργων αποκατάστασης του Μεταλλείου Λίμνης στην κατάσταση των υδάτων και αξιοποίησή τους σε αντίστοιχα έργα σε άλλες περιοχές.

Μέτρα προστασίας των κολυμβητικών υδάτων

Να γίνει διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας των υδάτων κολύμβησης, σύμφωνα με τον περί διαχείρισης της ποιότητας των νερών Κολύμβησης Νόμο του 2008 (Ν.57 (1)/2008).

Μέτρα προστασίας των Υπόγειων Υδάτων

1. Να υλοποιηθούν τα μέτρα για αποκατάσταση των υποβαθμισμένων Υδάτινων Σωμάτων και ανάσχεση της συνεχούς υποβάθμισης τους, με στόχο τη βελτίωση των συστημάτων υπόγειου ύδατος που βρίσκονται σε κακή χημική ή κακή ποσοτική κατάσταση μέσω της εφαρμογής του Προγράμματος Μέτρων (14 εξαιρέσεις). Να μη γίνει υποβάθμιση των συστημάτων υπόγειου ύδατος, που βρίσκονται σε καλή κατάσταση όπως προβλέπεται στους στόχους του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ.
2. Για τις ευπρόσβλητες ζώνες σε νιτρορύπανση να συνεχιστεί το πρόγραμμα μείωσης της και να γίνει μείωση της ρύπανσης των υδάτων που προέρχεται από νιτρικά γεωργικής προέλευσης, για την αποφυγή επιπλέον ρύπανσης, σύμφωνα με την Οδηγία 1991/671/ΕΟΚ.
3. Να ολοκληρωθεί ο καθορισμός των ζωνών προστασίας για το σύνολο των σημείων υδροληψίας υπογείου νερού για υδρευτικούς σκοπούς,
4. Να αναβαθμιστεί το μητρώο καταγραφής των σημείων απόληψης των υπογείων υδάτων.
5. Να γίνει προσπάθεια για υλοποίηση έργων αύξησης της χρήσης ανακυκλωμένου νερού στη γεωργία (κατασκευή δεξαμενών χειμερινής αποθήκευσης, έργα για τη διανομή και διάθεση νερού).

Μέτρα για τις Μεταφορές

Πριν την υλοποίηση των προτεινόμενων έργων και παρεμβάσεων που αφορούν στην επεξεργασία και μεταφοράς λυμάτων, την αποκατάσταση των ΧΑΔΑ, το έργο αφαλάτωσης Βασιλικού και τα συνοδά έργα μεταφοράς, τα έργα αποθήκευσης και μεταφοράς επεξεργασμένων λυμάτων και αποκατάστασης εγκαταλελειμμένων χώρων εξορυκτικής δραστηριότητας, να γίνει κατάλληλος προγραμματισμός και κατανομή αυτών στον χρόνο και μελέτες κυκλοφοριακών ρυθμίσεων που θα λαμβάνουν υπόψη όσα από αυτά υλοποιούνται ταυτόχρονα ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις αυξημένου συνολικού κυκλοφοριακού φόρτου.

7.2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Ο φορέας υλοποίησης του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ Κύπρου θα πρέπει να μεριμνήσει ώστε με την έναρξη του προγράμματος να ξεκινήσει και το πρόγραμμα παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (με ενδεχόμενη ποσοτικοποίηση των δεικτών) με στόχο την αποτελεσματική παρακολούθηση της υλοποίησης του προγράμματος.

Η παρακολούθηση του Σχεδίου απαιτείται μέσω δράσεων τριών επιπέδων:

1. Σε πρώτο στάδιο, απαιτείται η καταγραφή των δεικτών που προτείνονται στην επόμενη παράγραφο για την υφιστάμενη κατάσταση, την ενδιάμεση και μια τελική φάση, δηλαδή το 2025 και το 2027. Τα αποτελέσματα από τις τρεις φάσεις να αξιολογηθούν και να ληφθούν σε περίπτωση που απαιτείται μέτρα, στα πλαίσια υλοποίησης του Προγράμματος Μέτρων του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ Κύπρου.
2. Στο δεύτερο στάδιο προτείνεται η ευρύτερη παρακολούθηση των περιβαλλοντικών μεταβολών στην Κύπρο, μέσω μιας διετούς έκθεσης που θα καταγράφει και θα αναλύει τις μεταβολές σε ένα ευρύτερο σύνολο περιβαλλοντικών μεταβλητών.
3. Στο τρίτο στάδιο, προτείνεται μια λεπτομερής αποτίμηση των περιβαλλοντικών μεταβολών που έχουν επέλθει και η διάγνωση της αναγκαιότητας ή μη για ανάληψη διορθωτικών δράσεων. Το χρονικό σημείο επιλέγεται ώστε αφενός να έχει ολοκληρωθεί η υλοποίηση του Σχεδίου και αφετέρου να υπάρχουν περιθώρια για ανάληψη επανορθωτικών μέτρων.

Για την παρακολούθηση της υλοποίησης του ΣΔΛΑΠ προτείνεται η χρήση των ακόλουθων δεικτών στο σχέδιο περιβαλλοντικής παρακολούθησης:

1. Παρακολούθηση των Υδάτινων Σωμάτων (ΥΣ), των βιολογικών στοιχείων (αφθονία πανίδας και χλωρίδας) που εξαρτώνται από το υδάτινο στοιχείο, των υδρομορφολογικών στοιχείων (βλάστηση) και των μορφολογικών συνθηκών (δομή παρόχθιας ζώνης), σύμφωνα με τις κατευθύνσεις και προδιαγραφές που τίθενται στο πλαίσιο εφαρμογής της ΟΠΥ.
2. Παρακολούθηση των ΥΣ, της ροής/ισοζυγίου του νερού και των οργανισμών που διαβιούν και εξαρτώνται από αυτό, καθώς και της οικολογικής κατάστασης των ΥΣ.
3. Καταγραφή αριθμού έργων που θα υλοποιηθούν στα πλαίσια του σχεδίου και έκταση φυσικών περιοχών που θα καταλαμβάνουν.
4. Καταγραφή αριθμού έργων στα πλαίσια του σχεδίου εντός προστατευόμενων περιοχών Natura και έκταση που καταλαμβάνουν τα νέα έργα εντός των περιοχών Natura.
5. Καταγραφή της έκτασης υποβαθμισμένων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των ΧΑΔΑ και των εγκαταλελειμμένων περιοχών λατομικής δραστηριότητας, στις οποίες υλοποιήθηκαν έργα αποκατάστασης.
6. Καταγραφή ποσοστού πληθυσμού που απολαμβάνει βελτιωμένες υπηρεσίες νερού μέσω έργων ύδρευσης.

7. Ποσοστό διαρροών σε αστικές περιοχές και σε περιοχές στην ύπαιθρο, εκφρασμένο σε ποσοστό του καταναλισκόμενου νερού.
8. Αριθμός σταθμών παρακολούθησης της ποιότητας των νερών.
9. Αριθμός καταγεγραμμένων σημείων απόληψης υπόγειων υδάτων.
10. Αριθμός σημείων καταγραφής ποσοτήτων που καταναλώνονται από υπόγεια ύδατα.
11. Ποσοστό του πληθυσμού συνδεδεμένο με Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων.
12. Ποσότητες ανακυκλωμένου νερού που χρησιμοποιούνται στη γεωργία
13. Ποσότητες που διατίθενται από έργα αποθήκευσης νερού για τον εμπλουτισμό υπόγειων υδάτων.
14. Βαθμός συσχέτισης των υδάτινων οικοσυστημάτων, οικοτόπων και ειδών, με τα ιδιαίτερος τροποποιημένα υδάτινα σώματα (ΙΤΥΣ) ή και άλλα έργα σε επιφανειακά ΥΣ.
15. Απόδοση του συστήματος αδειοδότησης και επιθεώρησης σύμφωνα με τον περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών και του Εδάφους Νόμο 106 (1)/2002, όπως π.χ. αριθμός επιθεωρήσεων, αριθμός αδειών που εκδίδονται, αριθμός μη συμμορφώσεων ανά επιθεώρηση, κλπ.
16. Συνολική ετήσια υδατική απόληψη, ως προς τις διαθέσιμες ανανεώσιμες πηγές νερού (total annual water abstraction/available renewable water resources), τόσο για τα υπόγεια, όσο και για τα επιφανειακά νερά.
17. Οικολογική κατάσταση Υδάτινων Σωμάτων και των οργανισμών που διαβιούν σε αυτά σύμφωνα με τις πρόνοιες της ΟΠ Υ.
18. Αριθμός και έκταση (μήκος) πιλοτικών παρεμβάσεων σε φυσικά ποτάμια συστήματα και σε λίμνες για την καλύτερευση της κατάσταση των οικοτόπων και ειδών κυρίως των αντικειμένων προστασίας σε προστατευόμενες περιοχές.
19. Αριθμός ποτάμιων ΥΣ που υποστηρίζουν σημαντικά οικολογικά στοιχεία στα οποία έγινε απομάκρυνση των οριζόντιων εμποδίων για τη βελτίωση των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών τους.
20. Αριθμός ΥΣ και Μήκος στο οποίο έγινε καθαρισμός/επαναδιευθέτηση ενεργούς κοίτης για τη βελτίωση των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών επιλεγμένων υδάτινων σωμάτων που υποστηρίζουν σημαντικά οικολογικά στοιχεία όπως καθορίζονται στο ΣΔΛΑΠ.
21. Αριθμός ΥΣ στα οποία έγιναν τοπικές παρεμβάσεις στην κοίτη τους (πχ τοπικές εκβαθύνσεις για τη διατήρηση του υδάτινου στοιχείου) για την βελτίωση υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών που υποστηρίζουν σημαντικά βιολογικά στοιχεία, όπως καθορίζονται στο ΣΔΛΑΠ

8. ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΜΠΕ

Κατά την εκπόνηση της παρούσας ΣΜΠΕ δεν παρουσιάστηκαν ιδιαίτερα σημαντικές δυσκολίες.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι μειωμένες δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την εκπόνηση της ΣΜΠΕ του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ της Κύπρου οφείλονται εν πολλοίς:

- ✓ Στα σημαντικά βήματα προόδου σχετικά με τις βάσεις δεδομένων των χαρακτηριστικών των ΥΣ, συγκρινόμενες με τις συνθήκες που επικρατούσαν την περίοδο υλοποίησης του 1^{ου} και του 2^{ου} ΣΔΛΑΠ.
- ✓ Στον καθορισμό της Μεθοδολογίας Σύνταξης της ΣΜΠΕ για Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών ήδη κατά την υλοποίηση των ΣΜΠΕ του 1^{ου} και του 2^{ου} ΣΔΛΑΠ.

Σε κάθε περίπτωση, έγινε προσπάθεια, η παρούσα μελέτη να καλύψει ικανοποιητικά τόσο τις τυπικές απαιτήσεις της νομοθεσίας, όσο και τις ουσιαστικές ανάγκες παρακολούθησης της υλοποίησης ενός ΣΔΛΑΠ και των επιπτώσεών του στο περιβάλλον από την υλοποίηση των Αξόνων Δράσης αυτού.